

Slovenski Pravniki

Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani

VSEBINA:

1. Dr. Metod Dolenc: Surogati in reklama v našem kazenskem pravu	51
2. Dr. France Goršič: Naša državna zastopstva v inozemstvu in posli občne uprave	68
3. Dr. Hinko Lučovnik: Ali velja še § 506 avstr. kazenskega zakona?	72
4. Dr. Gorazd Kušej: Demokracija in pravo	77
5. Književna poročila	82
6. Razne vesti	94
PRILOGA: Odločbe kasacijskega sodišča v kazenskih stvareh II (št. 235—242).	

V LJUBLJANI 1934

Urednik: Dr. Rudolf Sajovic

Natisnila Narodna tiskarna — Predstavnik Franc Jezeršek

Rokopisi naj se pošiljajo: Uredništvo »Slovenskega Pravnika« v Ljubljani, Bleiweisova cesta 16/I

Članarina (naročnina) naj se nakazuje na čekovni račun Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 11.870 (Društvo »Pravniki« v Ljubljani).

Slovenski Pravnik

Pravni časopis za Slovenijo

1904. leto

Priloga št. 1

Ljubljana, tiskarna družba "Slovenski Pravnik"

Urednik: dr. J. J. ...
Izdavatelj: ...
Cena: ...

Slovenski Pravniki

Leto XLVIII.

Ljubljana, aprila 1934.

Št. 3. — 4.

Surogati in reklama v našem kazenskem pravu.

Dr. Metod Dolenc.

I. Okvir problema. Sodobno zakonodajstvo se ozira po sili razmer čimdalje temveč na razvoj vsakdanjega narodnogospodarskega prometa in obrata, da odpomore po možnosti težkim posledicam, ki se kažejo vsepovsod zbog individualistično urejene, a zato često izkoriščevalne trgovine z vsakovrstnim blagom, zlasti pa s t. zv. življenjskimi potrebščinami. Preden je moči v tem pogledu določiti smernice za zaščito konsumenta ali kupca v državi, treba pregledati dejansko stanje v njeni zakonodaji. To hočemo storiti za našo kraljevino in zgrabiti pri tem samo za dva problema, ki pa sta takorekoč od dne do dne bolj pereča, toda v ozki miselni in praktični zvezi, namreč: promet s surogati in udejstvovanje reklame. Oba spadata v gospodarstveno kriminalno politiko, pri obeh posega država z zaščito po kazenskih zakonih v različna vprašanja okrog teh problemov. Sorodnost obeh problemov je na dlani: reklama pospešuje često promet s surogati, surogati pa so prečesto predmet zavržne reklame.

Kdor gleda z odprtimi očmi, kako propada kupna moč konsumenta, ki vzvratno učinkuje porazno na gospodarsko slabejšega proizvajalca ali posredovalca pri trgovskem prometu, ne bo zanikal važnosti problemov. Važnost pa se mora ugotoviti vprav za našo kraljevino, ker se naša zakonodaja v omenjenem pravcu *a priori* ni držala že v Kz. načela, da je treba zaščititi oba faktorja, prodajalca in kupca, pa si je pomagala šele *ex post* z raznimi civilno- in kazenskopravnimi vzporednimi zakoni.

Pri vsem tem moramo poudariti, da nam je namera popolnoma tuja, da bi hoteli eno ali drugo stran glede zaščite njihovih koristi spraviti v ospredje ali protežirati. Obe strani, kupec in prodajalec, sta za državo prepotrebni, obe sta vredni enake pozornosti v zakonodajstvu. Kritika, če

tudi najstrožja, more in sme biti objektivna samo v tem smislu, da podpira pravni red v državi kot pogoj mirnega in pametnega sožitja vseh prebivalcev države, seveda tudi tujcev.

II. Sedes materiae. A. Kazenski zakonik:

1. Kaznivost prometa s surogati in reklame je ustanovljena glede surogatov naravnost, glede reklame pa posredno v kazenskem zakoniku v poglavju, ki obravnava imovinske delikte, in to v oddelku, ki je naslovljen z besedami »Prevara in bankrotstvo«. Imamo tu določbo § 342. k. z., ki pravi: 1. Kdor prodaja zaradi prevare v trgovini ali v prometu surogat blaga kot pravo blago ali prisvaja blagu lastnosti, ki jih nima, se kaznuje z zaporom do enega leta ali v denarju. 2. Kdor dela to obrtoma, se kaznuje s strogim zaporom in v denarju. 3. Sodna sodba se objavi, blago pa odvzame.« Vidi se, da je zabranjen v prvem delu prvega stavka nepošten promet s surogati, v drugem pa izvestna lažniva reklama.

2. V istem poglavju o imovinskih deliktih, kakor § 342. k. z., toda v oddelku 7. z naslovom »Poškodba tujih stvari in imovinskih koristi«, je uvrščena posebna določba, ki se tiče nečedne reklame. Po § 367. k. z. se namreč kaznuje na zasebno tožbo prizadete osebe, t. j. oškodovanega prodajalca z zaporom do 1 leta ali v denarju, kdor odvrtača z izmišljanjem, prevarnimi navedbami, sumničanjem ali z drugimi nečastnimi sredstvi zoper prodajalca kupce od nameravanega kupovanja blaga.

3. O prodaji, ki utegne biti tudi surogat v tehničnem smislu besede, govori kazenski zakonik še v poglavju, ki ščiti občno zdravje:

a) Po § 259. k. z. se kaznuje, kdor ima naprodaj narejena zdravila, ki nimajo onih dobrih lastnosti, katere jim pripisuje prodajalec, ne da bi bil na njih pismeno označil vse sestavine. Storilec se kaznuje z zaporom od 7 dni do 5 let, eventualno tudi v denarju od 25 do 20.000 Din.

b) Po § 266. k. z. se kaznuje, kdor umetno pripravlja živila za prehrano ljudi in živali, pa jih prodaja pod imenom pravih in naravnih potrebščin. Kazen je zapor od 7 dni do 6 mesecev ali v denarju od 25 do 5000 Din. Živila se odvzamejo in uničijo.

B. V zakonu o pobijanju nelojalne konkurence z dne 4. aprila 1930., Sl. N. št. 83/XXII; Sl. L. št. 10/5 je ustanovljen poseben delikt nečedne tekme. Stori ga, kdor glede razmer svojega ali tujega podjetja javno navaja ali raznaša karkoli, kar utegne izzvati zmoto in

ustvari s tem predstvo ali premoč v konkurenci na škodo tekmovalcev. Semkaj spadajo zlasti navedbe o količini, naravi in sestavinah ter o načinu proizvodnje blaga (§ 2). Pravitako je posebej kriminalizirano in penalizirano neresnično označenje o izvoru blaga (§ 9). Sodišča izrekajo na zasebno tožbo prizadetih oseb kazni v denarju do 10.000 Din ali zapor do 1 leta ali tudi oboje, toda po § 26. samo tedaj, ako ni za dejanja predpisana nikakšna strožja kazen v drugem zakonu.

C. V zakonu o pobijanju draginje življenskih potrebščin in brezvestne spekulacije z dne 30. decembra 1921., Sl. N. št. 5. iz 1922, Ur. L. št. 6 iz 1922., je v čl. 10. izražena misel, ki se lahko vjema z zabrano prodaje surogatov. Kdor namreč prekrši dolžnost dobavljanja življenskih potrebščin, ki temelji na pogodbi, sklenjeni z državno ali samoupravno ustanovo, pa kot komisionar ali podkomisionar ali služabnik pri izvrševanju dobavnega posla namenoma ograža ali ovrže izvršitev dobave, se kaznuje po sodišču na obtožbo po službeni dolžnosti z zaporom do 6 mesecev in v denarju do 10.000 Din.

Č. V zakonu o vinu z dne 9. decembra 1929, Sl. N. 297-CXXIV/610, Ur. L. št. 126/29, je v drugem oddelku precej posebnih določb, ki zabranjujejo prodajo surogatov za vino. Samo vinogradniki-proizvajalci smejo imeti za svojo hišno uporabo »petjot«, torej neke vrste surogat, ne smejo pa ga stavljati v promet, niti ne pomešanega s pravim vinom. Vinski trgovci in tisti, ki so upravičeni prodajati pijače, ga sploh ne smejo imeti v svojih poslovnih prostorih. Pijače, ki se dobivajo z alkoholnim vretjem sadnih sokov, se smejo dajati v promet samo pod takšnim nazivom, iz katerega se jasno vidi, da niso od grozdja. Da so tu tudi nepravilni reklami odprta široka vrata, je jasno. Kazen za delikte, ki se preganjajo po službeni dolžnosti, je zapor od 7 dni do 3 mesecev ali v denarju od 300 do 30.000 Din ali oboje. Vendar se ta dejanja sodijo po kazenskem zakonu ali drugem stranskem kazenskem zakonu, ako so po določbah enega izmed teh težje kazniva.

D. Pod vidikom ohranitve narodnega zdravja je dal zakon o nadzorstvu nad življenskimi potrebščinami (živila, pijače, začimbe, sredstva za popravo vnanjega videza, okusa in barve, posodje) z dne 8. februarja 1930., Sl. N. št. 36/XIII, Ur. L. št. 156/34 norme, ki se utegnejo tikati tudi našega problema o surogatih in reklami. Tako zabranjuje in stavi pod kazen (zapor do 1 meseca ali v denarju do 10.000 Din ali oboje) § 20. izvesten,

škodljiv način proizvodjanja in spravljanja, omotanja, promet z živili z izvestno sestavino itd. Pravtako zabranjuje in kaznuje § 21. proizvodjanje sredstev za falzificiranje živil in uporabljanja škodljivih barv, začimb in sredstev za proizvodjanje živil. Kazni izrekajo pristojne upravne oblasti občne uprave. S pravilnikom z dne 3. junija 1930 Sl. L. št. 139/23 je za dolgo vrsto živil — od mleka do kisa — navedenih mnogo surogatov, čijih proizvodnja ali prodaja pomenja isto kršitev kakor je bila navedena v zakonu. (Tudi zakon o opojnih drogah z dne 30. novembra 1931, Sl. N. št. 285/LCIII/677, Sl. L. št. 652/83 ima slične določbe.)

E. Zakon o lekarnah in nadzorstvu nad prometom z zdravili z dne 7. aprila 1930, Sl. N. št. 85/XXXIII/187, Sl. L. št. 48/7 iz l. 1931., je ustanovil delikt, kazniv po prvostopnih oblastvih občne uprave z zaporom do 1 meseca ali v denarju do 10.000 Din, ki ga zagreši, kdor ne pripravlja zdravil po predpisih farmakopeje ali jih napravlja, ne da bi imel za to dovoljenje. Ta zakon pa izrečno odreja, da se ta delikt kaznuje samo, če se ne kaznuje že kot kršitev predpisov kazenskega zakonika.

F. Tudi zakon o tisku od 6. januarja 1929. se peča — deloma — s problemom nedopustne reklame, ko pravi v čl. 46., odst. 3.: kdor v spekulativne svrhe s tiskom prenaša neresnične vesti, ki so sposobne, da vplivajo na tečaj cen življenskim potrebščinam, ... se kaznuje, na pregon po službeni dolžnosti, z zaporom do 1 leta ali v denarju do 10.000 Din.

Iz vseh teh določb se vidi, da pronica izvestna tendenca, da se na eni strani zabranjuje v trgovskem ali obrtniškem prometu vsakovrstno nerealno prodajanje nepristnega blaga za pristno, torej surogata za pristno blago, na drugi strani pa, da se tudi nepoštena ali nelojalna reklama zdaj bolj, zdaj manj izrazito obsoja.

Po sebi se vpraša, *de lege lata*, v kakšnem vzajemnem razmerju stoje vse te določbe, ali se kopičijo ali križajo, *de lege ferenda* pa, ali bi se ne dale kriminalnopolitične smernice, na katerih temeljijo, poenotiti ali vsaj poenostaviti.

Preden načemo ta vprašanja, naj damo podrobno analizo vsebine določbe § 342 k. z., ki se nam je pokazala kot prva in nekako osnovna norma s pravnimi sestavinami za borbo zoper nepravilni promet s surogati in zoper nepravilno reklamo.

III. Pomen osnovne določbe § 342. Kz. Značilno je, da se v praksi osnovna določba § 342. Kz. skoraj nikoli ne

uporablja, dasi kar nič ne dvomimo, da kršitve te določbe niso prerodka stvar. Odločb vrhovnih sodišč iz praktičnih primerov uporabe § 342. k. z. sploh nismo zasledili. Morda tiči vzrok tega pojava v stilizaciji določbe?

Resnično, v komentarjih naših teoretičnih in praktičnih juristov se zrcalijo kaj različne razlage omenjenega predpisa, dasi bi dejali, da je kriminalnopolitična osnovna ideja zelo preprosta: b o r b a z a p o š t e n o s t trgovskega prometa v zaščito prodajalca in kupca.

1. V našem komentarju (Tolmač, str. 515, 516) smo dali § 342. k. z. marginalno rubriko »Prevara v trgovini ali v drugačnem prometu« in rekli, da se očituje določba tega paragrafa (*de lege lata!*) za kvalificiran primer prevare, ki pa je glede kazni privilegirana. V srb. k. z. so bili taki delikti sploh samo prekrški (§ 382. s. k. z.). Če pravi zakonodajec »zaradi prevare«, more le na to misliti, da se vrši dejanje v okviru ustanovljenega pojma prevare, vendar tako, da se izvestne sestavine kaznivega dejanja posebej opredeljujejo. Gre pač za ustanovitev pojma »blago«. V s. k. z. so bili mišljeni posli glede obrtniškega blaga (§ 256. s. k. z.). To bi ustrezalo pojmu blaga kot predmeta, ki se razpečava v prometu *en masse*. Dejanje je v naklepni prodaji, ki kaže na potvarjanje dejstev: a) da se prodaja za pristno blago surogat blaga (nepristno, a na zunanaj zelo podobno nadomestilo manjše vrednosti); b) da se pridajajo ali prisvajajo blagu svojstva odločilne narave, ki jih blago nima (reklama je za to zunanji izraz). Prisivljanje je mišljeno kot resno zatrevanje lastnosti, a ne kot očitvidno pretiravanje, ki je vsakomur kot takšno spoznavno. Da se vrši prisvajanje omenjenih lastnosti javno, v določbi § 342. k. z. ni omenjeno, pa se mora domnevati. Hotenje, pridobiti si korist, *verbis expressis* ni zahtevano, pa je v največ primerih ob sebi podano. Namera oškodovati nasprotno stranko, da — preslepljena — plača za blago toliko, kolikor bi ustrezalo ceni za pristno blago, je bistven element. Nastop škode je potreben kot pri prevari sami. Dejanje je dovršeno, ko nastopi škoda za kupca. Značilno je, da se penalizacija ustanavlja privilegirano: Ne ozira se kar nič na višino škode (prim. § 334. novel. k. z.); celó pri storitvi zločina obrtoma ne dosega kazni za prosto prevaro iz koristoljublja, če gre za škodo nad 1000 Din. Po sebi je razumljivo, da je tudi pri obavljanju trgovskih poslov mogoča prevara po §§ 334., 335. k. z. Izvzeti so samo primeri, kjer gre za prodajo su-

rogatov in kadar se pripisujejo za blago odločilne lastnosti, ki jih blago nima.

2. Komentar Šilović - Frank (str. 238) opozarja na § 382. s. k. z. in pravi samo: »Radi prevare« znači s umišljajem prevare. Po tom se radi o posebnom slučaju prevare.«

3. Čubinski v svojem komentarju (str. 318, 319) izvaja predvsem, da je prvi odstavek v § 342. k. z. slabo stiliziran, nadalje pa se bavi najprej z vprašanjem, kdaj je imeti dejanje iz § 342. k. z. za izvršeno. Iz besedila § 342., odst. 1., pravi, se vidi jasno, da, ako gre za surogat blaga, je dejanje prevare izvršeno šele od trenutka, ko je ta surogat prodan. Ako pa je dejanje v tem, da se prisvajajo blagu svojstva, ki jih nima, bi se moglo izvajati po bukvalnem tolmačenju zakonitega besedila, da je dejanje izvršeno že od trenutka omenjenega prisvajanja, ako je to storjeno radi prevare. Toda: a) ker je to po svojem bistvu samo pripravljalno dejanje; b) ker gre za to, da se radi prevare vrši gori navedeno prodajanje surogata, ki se šteje za izvršeno šele od trenutka izvršene prodaje; c) ker bi bukvalno tolmačenje na ta način pomenilo nedoslednost v kaznovanju dveh dejanj, ki sta v obsegu enega in istega paragrafa in bi bilo to neopravičljivo protislovje; č) ker zahteva zakon (§ 334. k. z.) za vsako izvršeno prevaro, da je druga oseba oškodovana, — je iz vseh teh razlogov jasno, da se mora navzlic neuspeli stilizaciji besedila tudi prisvajanje svojstev blagu, ki jih nima, kaznovati kot izvršeno samo v primeru, ako je bilo tisto blago prodano in je prišlo na ta način do tega, da je bila druga oseba oškodovana. Glede razlikovanja dejanj po § 342. k. z. od onih po § 335., št. 2. do 4. k. z., misli Čubinski, ker je kaznen za dejanje iz § 335. k. z. mnogo težja, da se ne more vzeti za kriterij sklep pogodbe; saj je ta moment v obeh primerih enak. Pač pa se mora misliti pri dejanjih iz § 335. k. z. na prodaje in dobave na veliko, kjer se sklene navadno pismena pogodba. Pri prodaji surogatov na malo, kakor tudi pri drobni prodaji blaga, ki mu prodajalec daje neka posebna svojstva, dasi jih nima, pa se kaznuje storilec po § 342., odst. 1., k. z. Čubinski je opozoril (str. 319., op. 1.) na naše mišljenje o prodajah *en masse* z besedami: »Izgleda, da isti smisao ima i kratko tumačenje Dolenca«.

4. Karajovanović je odpravil v svojem komentarju (str. 334) ves § 342. k. z. z devetimi vrsticami. Bistveno pové, da je treba § 342. k. z. tolmačiti kot zaščito prodaje pred varanjem, a sestavina prevare je presle-

pitev. Zakonodajec je hotel reči, da mora ta primer »pre-
vare« imeti za svoj obstoj tudi vse pogoje prevare.

5. Urošević (Sudski trebnik, II., str. 503, 504) je zgra-
bil stvar povse drugače. On misli, da je razlika med § 342.
in § 335. k. z. v tem, da gre pri § 335. k. z. za prevaro, stor-
jeno o priliki sklepa izvestne določne pogodbe med pro-
dajalcem in temu znanem kupcu, torej znanem sopogodniku,
dočim misli predpis § 342. k. z. samo prodajo vobče, odnosno
varanje v trgovini in v prometu vobče... Ako prodajalcu ne
bi bil smoter prevara; ako je prodajal kot pristno blago
njegov surogat, sam uverjen, da je to pristno blago, ali, ako
bi prisvajal blagu svojstva, ki jih nima, pa bi bil sam o tem
v zmoti, ne bi bil kazniv. Dejanje je torej v tem, da se laž-
nivo prikazuje kakovost blaga v svrhu, da se kupec pre-
slepi. Ta prevara mora biti izvršena v trgovini, to je o
priliki izvršenega trgovskega posla ali v prometu vobče, ki
obsega vsakega prodajalca, trgovca, obrtnika in kmeta.

6. Živanovičeva izdaja kazenskega zakonika (iz
1930. l.) opozarja pri § 342. k. z. samo na določbo § 335. k. z.,
pa se ne spušča v nikakšno nadaljnjo razlago.

IV. Postanek in ratio legis osnovne določbe § 342. k. z.
Iz prejšnjega poglavja se razvidi, da daje prav vsak avtor
drugačno razlago § 342. k. z. Ta pojav kaže, da § 342. k. z.
resnično ni jasen. Naj poskusimo razbrati iz zgodovinskega
postanka te določbe pravec za kriminalnopravno
misel, ki naj bi dobila pri tem deliktu določen izraz, in
poglejmo, ali se je v resnici vbesedilo to, kar je bilo miš-
ljeno.

Izhajati moramo iz določb prejšnjega srb. k. z., od-
nosno, če gremo še dalje nazaj, iz njegovega vzornika,
pruskega kaz. zakonika iz l. 1850.

Zadnje navedeni kazenski zakonik je bil urejen trihoto-
mistično. V četrtem delu je govoril o prekrških (*Übertre-
tungen*). Glede zaščite imovine je kaznoval po § 347. z de-
narno globo do 30 tolarjev ali zaporom do 4 tednov obrt-
nike, pri katerih se najdejo za uporabo v obrtu nesposobne
mere ali uteži ali nepravilne tehtnice, ki niso prav cimenti-
rane. O surogatih ali o slepilni reklami ni bilo govora. To
določbo je kopiral srb. k. z. v § 382., št. 2. tako-le: »Zatvo-
rom od 3 do 30 dana ili novčano od 3 do 30 talira da se
kazni: 1.; 2. trgovac i u opšte prodavac, kod koga se
lažne mere nadju, bilo da je s onima što kupovao ili pro-
davao ili ne, pa i onaj koji bi pravom merom krivo merio;
3.; 4. prodavac, koji v brašno, mast, loj, vosak i tim
podobna druge stvari manje vrednosti umeće, smerajući na

veću dobit; 5. prodavac, koji bi u brašno, žito i tim podobna, odozgo bolju robu metnuo, a odozdo lošiju; 6. ko bi tudju stoku svojim žigom žigosao.« K prvotnemu predpisu pod št. 2. je prišel z dopolnilnim zakonom z dne 17. junija 1861. nov odstavek: »Ako bi šteta lažnom merom pričinjena večeg značenja bila, onda će se suditi po § 254., br. 4., k. z.« Ta določba se je glasila, da se kaznuje z zaporom najmanj 3 mesecev ali v denarju do 500 tolarjev in poleg tega z izgubo državlanske časti: »4. Ko se pri merenju kakvih stvari u znanju posluži lažnim (nepravim) merama na štetu drugoga, izuzimajući prevare, kazane u § 382. pod br. 2.«

V projektu k. z. I. (za kraljevino Srbijo iz l. 1910.) o vseh teh stvareh v tekstu samem predlaganega zakonika ni bilo več govora. Edino v nagibih (str. 667; referent dr. M i l j k o v i ć) se čita, da delikt o lažnivem zlatu i kamenu, ki se tiče prevare, ne zasluži posebne pravne zaščite, a najmanje je, da ne more biti privilegirani delikt. V projektu k. z. II. (za kraljevino SHS iz l. 1922) pa se je pojavil nakrat pod § 355. ta-le dejanski stan:

»⁽¹⁾ Ko radi prevare u trgovini ili prometu pravi surogate kakve robe ili isti pridaje svojstva, kojih nema ili ovoi smanjuje vrednost, kazniće se zatvorom do godinu dana ili novčano. ⁽²⁾ Za pokušaj će se kazniti. ⁽³⁾ Ko ovo radi u vidu zanata, kazniće se obema kaznama. ⁽⁴⁾ Sudska presuda će se objaviti, a roba oduzeti.«

Glede tega na novo uvedenega delikta v »kratkem objašnjeniu« k projektu II. ni drugega pojasnila, nego da spada pod prevaro tudi »pravljenje surogata kakve robe radi obmane u saobraćaju« (gl. str. 116., referent dr. S u b o t i ć).

Odkod je bila prevzeta ta nova vrsta »prevare«?

Kazensko pravna sekcija stalnega zakonodajnega sveta pri ministru pravde je imela l. 1921. in 1922. na razpolago dva tuja vzornika, ki sta obravnavala podrobno snov o kaznivosti prometa s surogati in slepilne reklame. To je bil *Vorentwurf zu einem öst. Strafgesetzbuch* (iz l. 1909.) in pa *Entwurf des Bundesrates zu einem Schweiz. StGBuch* (od 23. julija 1918.). Prvi je imel posebno določbo § 383. pod naslovom »*Lebensmittelfälschung*«: in sicer: 1. *Wer zum Zwecke der Täuschung im Handel und Verkehr ein Lebensmittel nachmacht oder verfälscht*, 2. *wer ein Lebensmittel, das nachgemacht, verfälscht ... unter einer zur Täuschung geeigneten Form oder Bezeichnung hält*, itd. Kazen ali zapor do 3 mesecev ali denarno do 1000 kron, tudi se sme izreči, da predmeti zapadejo. Za ponovni povratek gre

kazen na prostosti do 6 mesecev. Vse te določbe veljajo za dolozno storitev delikta, a tudi kulpozna naj bi se kaznovala, seveda z manjšimi kaznimi. V § 387. pa je pod istimi sankcijami kot v § 383. prepovedana »*wahrheitswidrige Anpreisung*«.

V švicarskem načrtu pa je stalo pod t. 131: »1. *Wer eine Ware zur Täuschung im Handel und Verkehr nachmacht, verfälscht oder im Werte verringert, wird mit Gefängnis oder mit Busse bestraft.* 2. *Betreibt der Täter das Nachmachen, Verfälschen oder Verringern gewerbsmässig, so ist die Strafe Gefängnis nicht unter einem Monat.* 3. *Das Strafurteil wird veröffentlicht. Die nachgemachten, verfälschten oder verringerten Waren werden eingezogen.*«

Menda ni treba šele poudarjati, da je bil § 355. v projektu II. očitna kombinacija kriminalnopolitičnih zamislov obeh načrtov, avstrijskega in švicarskega: Doloznost je bila pri obeh glavni kriterij, »pravljen je surogat« (»napravljanje« po slovenski), prevzeto iz obeh inozemskih načrtov, pa bistvo dejanja. (Prim. zlasti pojasnilo v »kratkem objašnjenju«, ki o reklami nima niti besedice.) Enaka je bila konstrukcija sankcij... Vse to kaže jasno, kje je bil vzor, čeprav to tukaj ni naravnost povedano (kakor drugod n. pr. za § 358.). Nesreča pa je hotela, da je preveden izraz »*zum Zwecke der Täuschung*« (iz avstr. načrta) ali »*zur Täuschung*« (iz švic. načrta) v srbski jezik »*radi prevare*«, namesto, kakor je stalo v »kratkem objašnjenju« pravilno »*radi obmane*«. Še pomembnejša nezgoda pa se je pripetila, ko je »Gjuričićev projekt« prinesel nakrat novo besedilo, ki je nastalo bržčas pod vplivom prve pomote glede izraza »*Täuschung*«, in ob pozabljenju, odkod je bil ta paragraf prevzet... Novo besedilo se je glasilo: »*Ko radi prevare* (namesto »obmane«) u trgovini ili prometu *prodaje* (namesto »pravi«) surogat kakve robe kao *pravu robu*« (te tri zadnje besede so bile očitna posledica predrugačenja besede »pravi« v »prodaje«) ili pridaje robi svojstva kojih ona nema (izpuščeno je iz proj. II.: »ili ovoj smanjuje vrednost«) »kazniće se zatvorom do godinu dana ili novčano« itd. Izbrisan je bil tudi stavek, da se poskus kaznuje.

Kakor se sedaj vidi, so bile naknadne izpremembe teksta, ki je dobil navsezadnje mesto v § 342. k. z., naravnost takšne, ki so ves pravi smisel, povzet iz avstr. in švic. načrta, da naj se kaznujeta napravljeno ali pripravljeno surogatov in slepilna reklama kot *delictum sui generis* poleg tehnične in prave prevare, na glavo postavljeno.

Prevara ima svoje bistvene znake, napravljanje surogatov in slepilna reklama je samo izvestno pripravljalo dejanje, a se kriminalizira kot samostojno kaznivo dejanje, penalizira pa blažje od delikta prevare. Le čuditi se moramo, da je uradna utemeljitev Gjuričićevega projekta k tem opisanim izpremembam pripomnila pavšalno: »Sve ostale izmene i dopune i stilističke ispravke potpuno su malog značaja, te raniji motivi služe i ovom predlogu kao motivi«. (Ekspozé, str. 12). Prejšnji motivi so govorili o izrazu »radi obmane«, ne pa »prevare«, a izraza »pravi« in »prodaje« pomenjata dvoje povsem različnih dejanj....

V. Stiki med sorodnimi in podobnimi določbami. Pri vprašanju, kaj je prava *ratio legis latae* pri osnovni določbi § 342. k. z., se je treba ozirati zlasti na dejstvo, da tvori celokupno kazensko pravo ideologično celoto; posamezne zakonske določbe kazenskopravne vsebine, ki se tičejo istega zaščitnega predmeta, se morajo spraviti med seboj v logični sklad. Zato naj ugotovimo diferencijalne momente predvsem med osnovno določbo § 342. k. z. in ostalimi določbami kazenskega zakonika, nato pa še med vsemi temi in med določbami stranskih kazenskih zakonov z več ali manj sorodno ali podobno kriminalnopolitično tendenco.

a) O d v r a č a n j e k u p c e v : § 367. k. z. Ta določba je, kakor priznava že samo »kratko objašnjenje« k proj. II. (str. 116.), prosto prevzeta iz čl. 138. švicarskega projekta. Tam se je glasila tako-le: »*Wer jemanden die Kundschaft durch unehrliche Mittel, namentlich durch arglistige Kniffe, schwindelhaftige Angaben, böswillige Verdächtigungen abspenstig macht oder fern hält, wird, auf Antrag, mit Gefängnis oder mit Busse bestraft*«. Značilno je, da sta bila v začetku izraza »arglistig« odn. »schwindelhaft« v § 358. iz proj. II. prevedena z »lukav«, odn. »prevaran«, kar zopet ni bilo tehnično čisto pravilno; sicer pa je izraz »lukav« pozneje sploh odpadel. V stvari sami spada ves § 367. k. z. v materijo o nečedni tekmi ter je imel v švicarskem projektu v resnici »marginalno rubriko« »*Unlauterer Wettbewerb*«. V Švici so to določbo v l. 1930. sploh črtali, pri nas pa smo dobili v istem letu poleg določbe v § 367. k. z. še drugo določbo v zakonu o nelojalni konkurenci, o čemer bo še govora spodaj pod V. č). Tu treba samo ugotoviti, da se da vsekakor zamisliti prisvajanje lastnosti s v o j e m u blagu, ki jih nima, kot prevarna izmišljotina, ki naj odvrča kupca od nakupa blaga pri storilčevem tekmeču v svrhu oškodovanja druge osebe. Delikt po § 342. k. z. se preganja po službeni dolžnosti, delikt po § 367. k. z. pa na zasebno tožbo. Diferencijalni

moment je torej v takih primerih ta, da gre pri § 367. k. z. za določno odvrtačenje kupcev (pozitivni moment), ki ne doseže sestavin za dejanje prevare (§ 334. k. z.), niti ne slepilne reklame (§ 342. k. z., negativni moment.). Z drugimi besedami, določba o deliktu po § 367. k. z. je »v nepravem steku zakonov« (projekt I., str. 241), med njo in ostalimi vprav navedenimi delikti je nepravna konkurenca materijal-nopravnih kazenskih določb (*unechte Gesetzeskonkurrenz*), ker je ta delikt samo subsidijarno uporaben za primer, če ne pride do uporabe določbe o deliktih po §§ 334., 335., odn. 342. k. z.

b) **Prodaja manj vrednih zdravil:** § 259. k. z. Dejanje po tem paragrafu bi utegnilo biti do malega isto kot po § 342. k. z. glede prodaje surogatov, pa je vendar različno. Storilec ima narejena (»gotova«) zdravila naklepoma na prodaj, dasi (niso niti škodljiva, niti) nimajo onih dobrih lastnosti, katere jim pripisuje prodajalec, kar je seveda tudi pri surogatih lahko mogoče. Daljnji dostavek v § 259. k. z.: »ne da bi bil na njih pismeno označil vse sestavine«, ustreza smiselno določbi § 342. k. z.: »ili pridaje robi svojstva, kojih ona nema«. S tem je pač negativno povedano, da reklama ni kazniva, če se na blagu — tudi »narejena zdravila« so blago — pismeno označijo vse sestavine. Iz teh sestavin izhaja samo po sebi, da ostane ustno pripisovanje dobrih lastnosti (varalna reklama) *contrario actu* nekaznivo. Kazen je tu dvakrat večja. Iz vsega tega vidimo: 1. da gre v § 259. k. z. za pripravljajno dejanje (*arg. verb.* »izlaže prodaji«, *delictum sui generis*) glede bodočega razpečevanja manjvrednih zdravil, ki so lahko tudi surogati, v § 342. k. z. — po mnenju večine komentatorjev — pa za izvršeno »prodajo« surogata za polnovredna zdravila; 2. v § 259. k. z. gre za občno naklepno dejanje, v § 342. k. z. za dejanje »radi prevare«; 3. v § 342. k. z. je predmet delikta splošno vsako blago, *genus* vobče, ki se z njim trguje (kupuje, ali vrši izmena), v § 259. k. z. pa gre samo za specijalno blago (*genus speciale*) namreč »narejena zdravila« (ne pa za naravne produkte, n. pr. za arzenovo vodo).

Zenačeni z zdravili so proizvodi biološkega porekla za zdravljenje in zaščito pred boleznimi človeka (§§ 1., 20. zak. o kontroli zdravil biološkega izvora z dne 31. januarja 1930, Sl. N. XI/32, Ur. l. 147/32).

Nastop škodljivih posledic pri uporabljanju zdravila je pri obeh deliktih izključen. Mislimo pa, da bi bil lekarnar, drogist ali sploh vsaka druga oseba, ki proda v § 259. k. z. mišljena zdravila v svrhu prevare, kazniv razen po § 259. k.

z. tudi še po § 342. k. z. Ako bi se pa dejanska preslepitev izvršila od osebe do osebe pod okolnostmi iz §§ 334., 335. k. z., torej z namero, da drugega oškoduje, za nas ni dvoma, da bi bil dotični storilec kazniv v realnem steku tako po § 259. k. z. kakor tudi po § 334. k. z., ne pa po § 342. k. z. Ne sme se prezreti, da bi pomenjal celo konkretni pričetek prodaje z obeležjem dejanskega stanu iz § 334. k. z. kazniv poskus. Da se sme in mora oboje parov deliktov t. j. §§ 259. in 342. k. z., pa §§ 259. in 334. k. z. imeti za samostojna delikta, ki sta torej lahko v realnem steku, sledi iz dejstva, da štiti prvi delikt pravno dobrino ljudskega zdravja ali občno higieno, drugi pa pravno dobrino neokrnjivosti individualne imovine. Seveda se pripravajo komentatorji o tem, ali je prodaja surogatov radi »prevare« kazniva po § 342. k. z., če obstoji samo v stavljanju surogatov v promet; toda po § 259. k. z. pa se baš to stavljanje v promet kaznuje in sicer veliko huje. Vse to so posledice nepojasnjene in nerazumljive izpremembe besedila ustrezne določbe iz švicarskega projekta, o kateri je bilo zgoraj pod IV. govora.

c) Naklepna ponareja živila za ljudi in živali: § 266. k. z. V št. 1. tega paragrafa je govora o živilih, ki se umetno pripravljajo, prodajajo pa pod imenom pravih in naravnih potrebščin; ne smejo pa biti to živila, ki so zdravju škodljiva, sicer pride do uporabe določb § 257. k. z. Na dlani leži, da so tudi surogati lahko umetno pripravljena živila. Kaznivo dejanje tvori tu, — drugače kot pri § 259. k. z. — umetno napravljanje in prodaja pod napačnim nazivom. Da se pri taki prodaji pripeti kaj lahko tudi pridodajanje lastnosti, ki jih ta živila nimajo, je jasno, a na kaznivosti se v tem pogledu prav nič ne izpreminja. Sestavine kaznivega dejanja »napravljanje in prodaja« v § 266. k. z. pomenijo torej poostrenje sestavin kaznivega dejanja po § 342. k. z., ker v § 342. k. z. ni treba tudi napravljanja surogata in zadostuje samo »prodaja« (prodajanje) sama. In vendar je naklepno umetno pripravljanje in prodajanje po § 266. k. z., dasi gre tu za pravno zaščito ljudskega zdravja, lahko ob enem tudi delikt po § 342. k. z., če se vrši radi prevare, celo tudi delikt po § 334. k. z., samo da je doložnost dejanja karakterizirana kot oškodovalna, odn. tudi koristoljubna namera. Pod poslednje navedenimi pogoji bi se moralo tako dejanje kaznovati celo v poskusnem stadiju, dočim to pri obstoju samo pogojev deliktov iz § 342. k. z. ali 266. k. z. ne bi bilo mogoče. Torej: Umetno napravljanje surogatov živiljskih potrebščin brez sledede prodaje ni kaznivo (§ 266. k. z.), takisto pa tudi ne poskus

prodaje surogatov, čeprav storjen »radi prevare« (§ 342. k. z.).

č) Nelojalna konkurenca (tekma) (gl. gori II. B) obsega lahko tudi navedbe o količini, naravi, načinu proizvodnje in o sestavinah blaga. Tu gre za javno izjavo (priobčenje ali razširjanje) česarkoli, kar bi moglo izzvati zmoto glede na predstvo v tekmi na škodo konkurentov. Da morajo biti te navedbe naklepne, je jasno. Dejanje je v iznašanju ali prenašanju tudi takih okoliščin, ki so lahko v smislu § 342. k. z. »prisvajanje svojstev blagu, ki jih nima«, toda preiskati treba, ali gre za svrhu prevare kupcev ali pa samo za svrhu doseči premoč (predstvo) v tekmovanju. Če gre pri tem za varalno svrhu, je upoštevna samo določba § 342. k. z., a pregon se vrši le na obtožbo po službeni dolžnosti, vendar bi moralo priti — po mnenju večine komentatorjev — do prodajanja blaga. Če ni varalne svrhe ali če ni prišlo do prodajanja blaga, ostane kaznivost na zasebno tožbo po §§ 2., 9., 25. zak. o neloj. konkur. V praksi razlikovanje med momentom »radi prevare« (§ 342. k. z.) in izjavo, »ki bi mogla izzvati zmoto« (zak. o nel. konkur.) ne bo lahka stvar, *in thesi* pa vsekako odvisna od vprašanja, ali ima storilec namen, pridobiti si dobiček ali pa tudi oškodovati drugo osebo. Tekmovanje pa ima v trgovskem prometu načelno gospodarsko podlago, ves zakon o pobijanju nelojalne konkurence je namenjen le zaščitni gospodarskega pravnega reda, torej v bistvu iste pravne dobrine, kakor jo ščiti določba § 342. k. z. Trdimo torej, da pomenja prisvajanje blagu takšnih svojstev, katerih nima, ob izvršeni prodaji praviloma delikt po § 342. k. z., pred prodajo pa delikt po §§ 2., 25. zak. o nel. tekmi. Če pa doseže značaj uporabljenih izmišljotin posebno višjo stopnjo slepljenja, sumničenja, uporabe nečastnih sredstev in se nanaša naravnost na odvrčanje kupcev od kupovanja pri izvestnem prodajalcu ali prodajalcih, treba uporabljati določbo § 367. k. z.

Dopolnilo k vsem tem deliktom je v § 342., odst. 2., k. z. Kdor stori delikt po §§ 2., 25. zak. o neloj. tekmi obrtoma, kar je pač prav lahko mogoče, ali kdor stori delikt po § 367. k. z. obrtoma, kar je tudi lahko mogoče, — bo pač ob sebi zagrešil delikt po § 342., odst. 2., k. z., kajti ostvarjanje vira pridobitka je značilni pogoj za pojem »storitve obrtoma«, a ta vir pridobitka se brez dejanskega »prodajanja« ne bi dal zamisliti. Pravi stek med navedenimi delikti je izključen.

d) Naklepno kršitev dolžnosti za dobavo življenskih potrebščin (gl. zgoraj II. c.) je treba presoјati z več vidikov, čeprav je pri teh dobavah javno-pravnega značaja za naše probleme upoštevna samo dobava surogatov namesto pristnega blaga. Vsaka dobava je tudi prodaja v trgovini ali v prometu. Dejanje zagreši v prvi vrsti komisijonar ali uslužbenec tistega podjetja, ki je sklenilo dobavno pogodbo z državno ali samoupravno ustanovo. Lahko pa si zamislimo, da zastopnik nasprotne stranke, ki prevzame dobavni predmet, ravna v sporazumu s komisijonarjem, podkomisijonarjem ali uslužbencem dobavitelja. Prav tako pa mora zagrešiti dobavo surogatov namesto pristnega blaga tudi dobavitelj sam osebno. Da mora biti kršitev v smislu čl. 10 navedenega zakona določna, je jasno. Katera določna (dobava) prodaja surogatov pa ni storjena »radi preslepitve« ali celo »radi prevare«? Dobavitelj sam bo storil v tem primeru delikt po § 336. k. z. s kaznijo najmanj treh let in v denarju, ker gre za dobavo državi; oškodovanec je država. Če komisijonar, podkomisijonar ali uslužbenec ravna sporazumno z dobaviteljem, zakrivi isti delikt kakor dobavitelj v svojstvu pomočnika. Če je komisijonar, podkomisijonar ali uslužbenec dobavitelja ravnal v sporazumu z zastopnikom države, je na strani zastopnika države zagrešen delikt zoper službeno dolžnost po § 386. k. z., komisijonar ali podkomisijonar ali uslužbenec dobavitelja pa je nasnovatelj ali pomočnik.

Morda pa je kazenski zakonik derogiral določbo čl. 10. zak. o pobij. drag. življ. potrebščin in brezvestne spekulacije? Sodimo, da ne, ker daje ta zakon zaščito državi, da se obvaruje pred posebno nevarnostjo, da bi preskrba življenjskih potrebščin za tiste, za katere mora država skrbeti, trpela navzlic temu, da je bila v njihov prid sklenjena pravilna dobavna pogodba. Stek delikta po čl. 10. zak. o pobij. drag. in delikta po § 336. k. z., je torej mogoč, stek prvega delikta z deliktom po § 342. k. z. je pa nemogoč, ker mora preiti v delikt po § 336. k. z., če se tolmači izraz »radi prevare« po večini komentarjev tako, kakor smo pokazali pod III.

e) Prestopki iz zakona o vinu (gl. zgoraj II. Č) so subsidijarne narave. Čim pride do naklepne prodaje petjota ali druge vrste surogata za vino ali vinski sok zaradi prevare, se sodi po § 342. k. z., eventualno po § 334. k. z. Stek je nemogoč.

f) Prekrški po zakonu o nadzorstvu nad živili in po zakonu o opojnih drogah (gl. II. D.) so spe-

cialni delikti, ki ne spadajo v pristojnost sodišč. Vendar ni izključeno, da bi dejanski stan enega ali drugega teh prekrškov ne prešel v dejanski stan §§ 342. ali 334. k. z. V takih primerih mora prvostopna upravna oblast občne uprave storitev zločina in osebo zločinca ovaditi državnemu tožitelju, postopka pa bosta tekla vzporedno.

g) Prekrški po zakonu o lekarnah in nadzorstvu nad prometom z zdravili (gl. II. E.) so kakor prejšnji pod f) navedeni, specialni delikti, ki ne spadajo v pristojnost sodišč. Vendar tudi tu ni izključeno, da bi dejanski stan takega prekrška ne prešel v dejanski stan §§ 342. ali 334. k. z. V takih primerih pa mora prvostopna upravna oblast občne uprave kazensko stvar odstopiti državnemu tožitelju radi pregona po kazenskem zakoniku, kajti določbe specialnega zakona se uporabljajo samo subsidijarno, če ne gre za kršitev predpisov kazenskega zakonika.

h) Določba čl. 46., odst. 3 tisk. zak. ima svojo *ratio legis* v tem, da štiti stvarnim razmeram ustrezen tečaj cen življenskih potrebščin v svrhu, da se prepreči nepoštena spekulacija. V tem pogledu ima sorodno svrhu z zakonom o pobijanju draginje življenskih potrebščin, pa se ne križa z deliktom, ki smo ga obravnavali zgoraj po d). Ni pa izključeno, da prenašanje neresničnih vesti v namenu, vplivati na tečaj cen življenskim potrebščinam, zadene prodajalca-tekmovalca. Ker se pa tiskovni delikti ne morejo soditi pred istim tipom sodnega ustroja kot delikti iz drugih stranskih zakonov, ni mogoče, da bi se oboji dejanski stani skupno obravnavali. Vsak delikt pojde svojo pot.

VI. Zaključki. *A. De lege lata.* Problem s surrogati kakor tudi problem nepravilne reklame v trgovskem prometu je obravnavan generalno v kazenskem zakoniku, specialno v stranskih kazenskih zakonih, ali te določbe se deloma križajo, deloma izključujejo. Glavna hiba teh določb je, da se je besedilo § 342. k. z. tako zelo oddaljilo od vzornika, ki ga je naš zakonodajec hotel posnemati, da je razlikovanje delikta po § 342. k. z. od deliktov čiste prevare zelo otežkočeno, da skoraj onemogočeno. Najboljši dokaz, da je zakonodajec delikt po § 342. k. z. resnično zasnoval kot pripravljalno dejanje, kaznivo kot *delictum sui generis*, obstoječe iz naklepnega napravljanja surrogatov v slepilne namene pri prodajanju, je razvrstitev določb: V §§ 334. do 340. k. z. je govor samo o dejanjih, pravih prevarah, za temi pride skupna določba (§ 341. k. z.), ki se tiče vseh dejanj prevare iz §§ 334. do 338. k. z., za njo pa še le pride določba § 342. k. z., za katero splošne določbe po

§ 341. k. z. več ne veljajo, dasi bi morale veljati, ako bi šlo za pravo prevaro. Iz tega dejstva in v zvezi z zgodovino postanka delikta »prodajanja surogatov blaga in prisvajanja blagu lastnosti, ki jih nima«, pridemo do te-le ugotovitve: Določba § 342. k. z. je ustanovila nov, prevari soroden zločin, kjer storilec naklepoma radi bodoče »prevare«, prav: varanja ali preslepitve, a ne vršeč prevaro samo, napravlja in stavlja naprodaj surogat kot pristno blago ali — takisto brez prodaje — prisvaja t. j. pripisuje blagu lastnosti, ki jih nima. Slovenci razlikujemo točno med »prodati«, — in med »prodajati«, — ki pomenja ali iterativno prodajanje ali pa ponovitev prodaje. V izvorniku k. z. to ni izraženo. Tu torej ni govora že o izvršitvi posamezne prodaje, ampak o samostojnem pripravljalnem dejanju za izvršitev prodaje, ki bo prevarna. Zabranjuje se, da bi trgovec ali obrtnik imel surogat za blago *en masse* na prodaj za dejanja, ki naj slede, pa utegnejo postati prevare v smislu §§ 334., 335 k. z. Dovršeno je dejanje s postavitvijo naprodaj surogata namesto pristnega blaga ali s priobčitvijo neresničnih boljših lastnosti blaga, ki jih pa nima. Prisvajanje takih lastnosti blaga, ki jih nima, pa mora biti naklepno zaradi bodoče »prevare«, prav: »varanja ali preslepitve« izjavljeno.

Edino taka razlaga je mogoča po kriminalnopolitičnem smislu določbe § 342. k. z., ona ni *contra*, ampak *praeter legem*, ob njej ne pridemo do zaključka, ki ga je napravil Čubinski (gl. III., 3.), da treba suponirati tudi pri dovršitvi delikta »prisvajanja lastnosti blagu, ki jih ono nima«, že izvršeno prodajo, ampak narobe: dovršitev obeh vrst delikta po § 342. k. z. predpostavlja samo prodajanje, stavljanje naprodaj, ne pa izvršeno prodajo. Seveda je odločujoč kriterij, obnem svrha prodajanja ali stavljanja naprodaj, hoteno preslepljenje ali varanje kupcev, ki se bodo šele pojavljali.

Neresno hvalisanje v reklamne svrhe ne spada sem. Obrtoma je storjen delikt po § 342. k. z., ko si storilec hoče napravljalati iz večkratne storitve pridobitni vir. Tu pa je treba, da pride do resnične prodaje, glede katere storilec delikta po § 342 k. z. ni neposredni činitelj v smislu individualne naklepne krivde na prevari, ampak po smislu nekakšnega »generalnega naklepa« (po stari terminologiji). Ker tak *dolus generalis* v našem k. z. ni uveden, je konstruk-

cija storitve delikta po § 342. k. z. obrtoma vendar še mogoča, čeprav ni srečna.

B. De lege ferenda. Kriminalnopolitični smisel, ki naj pride do veljave v deliktu § 342. k. z., je v interesu gospodarskega prometa na strani prodajalcev in kupcev pri prodajah blaga *en masse*, kakor tudi posameznega kupoprodajnega predmeta — brez dvoma zdrav in pravilen; besedilo pa bi moralo dobiti drugačno, bolj ustrezno obliko. Določba § 367. k. z. moti sistem gospodarstvenih deliktov v kazenskem zakoniku. Če doseže dejanski stan iz § 367. k. z. onega iz §§ 334. ali 342. k. z., potem je odveč; če pa ga ne doseže, — potem spada v zakon o neljalni tekmi. Pri reviziji k. z. bi ga bilo treba črtati, kakor so Švicarji to že storili.

Vse druge določbe, ki se tičejo problema zaščite poštenega trgovskega prometa nasproti prodajanju surogatov ali ob nepravilni reklami, v specialni ali v kvalificirani panogi trgovskega prometa, bi morale biti po nadpovprečni važnosti — dotične panoge diferencirane kot kvalificirani primeri z višjo penalizacijo. Idealni stek ne bi smel biti dopusten, pač pa realni. Dejanja, sorodna deliktu po § 342. k. z. ali pa § 334. k. z., ki pa sestavin teh deliktov ne dosegajo, bi morala biti točneje opredeljena, a poleg tega bi bilo treba izrečno ustanoviti, da je njih kaznivost ustanovljena samo subsidiarno za primer, da ne pride strožja kazenskopravna sankcija do uporabe.

Določba čl. 10. v zakonu o pobijanju draginje življenjskih potrebščin in brezveštne spekulacije (gl. II. C. in V. d) je bila v l. 1921. spričo kaotičnega stanja tedanje kazenskopravne zakonodaje potrebna; danes pa je obsoletna, najmanj pa neumestna, ker skoraj ni misliti primera, da bi se interesi države kot pogodnice glede dobav ne dali učinkoviteje zaščititi nego na takšen način.

Poenostavljenje in kriminalnopolitična pravilna razporeditev in opredelitev vseh v to snov spadajočih določb kazenskopravnega značaja je v interesu prodajalcev kakor tudi kupovalcev nujno potrebna, sistematična uvrstitev v kazenski zakonik in še tudi v bodoči zakon o prekrških pa ne bi bila priporočljiva. Poenotenje vseh določb v enem zakonu pa bilo v katerem koli, sploh ne bo mogoče. Posebne panoge ekonomske sfere zahtevajo ureditve svoje materije izven kazenskopravnih določb v posebnem zakonu; kazenskopravne sankcije za njih kršitev pa morajo ostati z njimi v neposredni organski zvezi.

Naša državna zastopstva v inozemstvu in posli občne uprave.

Dr. France Goršič.

Da smo za svoj sestavek izbrali naslov »Ali so naši diplomatski in konzularni zastopniki v inozemstvu oblasti, ki opravljajo tudi posle občne uprave,« stavimo, da bi bravci rekli, da je v naslovu paradoks, češ da se zunanja državna uprava in pa notranja državna uprava druga drugo izključujeta. Brzo bi se kdo našel, ki bi opozoril na to, da zakon o občnem upravnem postopku (z. u. p.) izrečno navaja oblastva, ki morajo uporabljati ta zakon (§ 1), dočim se ostala oblastva javne uprave, pa potemtakem tudi organi ministrstva zunanjih poslov, morejo v stvareh svoje stvarne pristojnosti samo subsidiarno posluževati predpisov z. u. p., ako menijo, da za konkretni primer ne zadoščajo njihovi posebni procesni predpisi, ki so vedno in vselej v prvi vrsti merodajni (§ 2 odst. 2). Mislimo, da ni brez zanimivosti, da se nam že kar pri prvih besedah vsiljuje glavni protiargument, ki govori proti temu, da imajo naša državna zastopstva v inozemstvu nalogo vršiti tudi posle občne uprave, ki se tičejo naših državljanov, bivajočih v njihovem inozemskem okolišu.

V praksi pa tale stvar ni tako enostavna. Sámó ministrstvo zunanjih poslov vztraja pri mnenju, da so naši diplomatski predstavniki in konzularni zastopniki v inozemstvu stvarno pristojni, da opravljajo vse občnoupravne posle, ki se tičejo naših državljanov v njihovem inozemskem okolišu. Kot glavni primer se navaja slučaj, češ da našemu državljanu v inozemstvu ni môči vzkratiti pravice, da svojo pritožbo proti odločbi domačega oblastva občne uprave vloži ali pa dâ na zapisnik pri uradu našega oblastva v inozemstvu. Že po konzularnem pravilniku da morajo ti naši zastopniki našim državljanom dajati vsakršno, a posebno tudi takšno pravno zaščito. V takem slučaju da se mora pritožba, vložena ali na zapisnik vzeta pri zunanjem zastopniku, smatrati da je istega tega dne vložena pri samem domačem občnem upravnem oblastvu. Temu mišljenju ministrstva zunanjih poslov so se pridružili tudi nekateri pravniki, ki veljajo za kapacitete v zunanjepolitičnih stvareh, in vse kaže, da so jim pritegnili tudi neki vseučiliški nastavniki. Pri tem niti ti niti oni ne dajejo nikakega pozitivnega odgovora na vprašanje, kateri zakon-

ski predpis določa tak postopek, ampak se kar po vrsti sklicujejo samo na dejstvo, da se to v praksi tako vrši in da je takšen uradni običaj zelo umesten, ker bi bilo spričo drugega postopanja nemogoče, dati našim ljudem v inozemstvu potrebno zaščito v stvareh naše občne uprave.

Dejstvo je, da je glavni vir našega z. u. p. Kleinovo grajansko pravdno pravo (Grpp.), ki so ga naši redaktorji prevzeli nekaj preko določil, prešlih v tekst našega zakona iz upravnih procesov Avstrije, Poljske in Čehoslovaške, nekaj pa tudi neposredno iz novega Grpp., ki je dne 1. januarja 1934 zadobil veljavo tudi v okolišu apelacijskega sodišča beograjskega. Med važnejše institucije, neposredno prevzete, spada institucija pooblaščenca za vročevanje (§ 50 z. u. p.). Lehko se reče, da je vsebina paragrafa 50 z. u. p. posebno glede skupnega pooblaščenca za vročevanje dobro prikrojena po posebnostih upravnega postopka, dočim poedinskega pooblaščenca za vročevanje niti ni bilo treba prilagojevati, ker itak dobro ustreza potrebam upravne procedure. Seveda so predpisi z. u. p. dosti uproščeni. Prvi odstavek § 50 z. u. p. odgovarja prvemu odstavku § 292 Grpp., drugi odstavek prvemu odstavku § 293 Grpp., tretji odstavek paragrafu 295 Grpp., četrti odstavek paragrafu 297 Grpp., a zadnja dva odstavka ne moreta zatajiti porekla drugega odstavka § 298 Grpp. Skratka, institucijo pooblaščenca za vročevanje smo recipirali za naš z. u. p. v obeh njenih glavnih oblikah, ki jih je dal Grpp. Pravdopolitični razlogi, ki so redaktorje z. u. p. pripravili do tega prevzemanja, so isti ali vsaj slični, kakor oni, ki so bili merodajni, ko je šlo za enaka določila v Grpp. Dovolj je, ako se na tem mestu spomnimo zlatega pravila pospešbe postopka. Redaktorji z. u. p. so si bili svesti, da je pravilno uporabljanje vseh tolikoštevilnih določil materijalno-pravnih upravnih zakonov težka reč, ki se ne more zahtevati od katerekoli upravne oblasti, ki ne spada v organizacijo notranje uprave. Zato jim je lebdel pred očmi moment, da naj vsa ostala upravna oblastva, a zlasti tudi naši organi v inozemstvu, prihajajo v poštev samo za vročbo prvega vabila oziroma prvega odloka, izdane v konkretnem postopanju od domačega oblastva občne uprave, a to-le oblastvo da naj v vabilu ali odloku hkratu pozove stranko, da v določenem roku prijavi svojega pooblaščenca za vročevanje, ki stanuje na sedežu oblastva. S tem se soudeležba vseh drugih oblastev in organov omejuje na golo dostavo

prve rešitve. Pravno pomoč organov ministrstva zunanjih poslov v inozemstvu pa velja še posebno skržiti samo na rečeno dostavo, ker jim tudi države na svojih teritorijih ne priznavajo nobenih posebnih prerogativ imperija ali jurisdikcije, a zlasti nikake izvršilne oblasti nad lastnimi državljani. Po teh pripombah mislimo, da ne more biti dvoma o tem, da se pravilo glasi tako, da prihajajo naša državna oblastva v inozemstvu glede občnih upravnih poslov po pravilu v poštev le kot zaprošena oblastva za vročevanje prve rešitve. Z. u. p. predpisuje izrečno, da se za to dostavljanje zaproša Minister zunanjih poslov (§ 57).¹ Vse, kar potem sledi, se naših organov v inozemstvu ne tiče več, saj je zveza med našim državljanom v tujini in domačim pristojnim oblastvom vzpostavljena.

Drugačna je ta stvar, kadar kak upravni zakon našim diplomatskim in konzularnim predstavnikom v inozemstvu izrečno poverja kak točno določen posel občne uprave. Od vseh upravnih zakonov je najbolj pomemben zakon o državljanstvu od 21. septembra 1928. Po uredbi (z zakonsko močjo) za izvršenje tega zakona, Kom. br. 53 od 28. decembra 1928, na primer, zastopstva kraljevine v inozemstvu ne morejo odreči zaprisežbe prosivca, ki ne prebiva v okolišu občne upravne oblasti (čl. 33); pred poslaništvom ali konzulatom v inozemstvu se morejo vlagati (čl. 72) izjave o odreki tujega državljanstva (§ 12 zakona, predzadnji odstavek), o pridržku državljanstva z ženitno pogodbo (§ 29 zak.), o predložbi dokazov prilikom odrečenja državljanstvu (§ 31 zak.) in o ponovni pridobitvi državljanstva (§ 39 zak.). Toda v zakonu o državljanstvu je tudi takih določil, kjer se vsa druga oblastva razen občnoupavnih oblastev prve stopnje izrečno izključujejo od tega, da morejo vršiti neke določene posle občne uprave. Ako zakon na pr. v § 55 odst. 4 določa, da imajo Neslovani, ki so v smislu drugega odstavka tega paragrafa postali naši državljani, pravico, da v roku 5 let izjavijo pred pristojnim upravnim oblastvom prve stopnje, da izstopajo iz državljanstva, tedaj gre v tem slučaju za občno-

¹ To koncentriranje zaprosb pri ministrstvu zunanjih poslov ima med drugim tudi ta pomen, da bi se kar vnaprej zaježilo vsakršno nepotrebno, od zakona neželjeno dopisovanje in zaproševanje oblastev neposredno med seboj. Kakor se vidi, prav vrhovna uprava tangirane resora ne upošteva tega razloga, kakor noče priznati niti razloga, da njeni organi sploh ne morejo biti večji poslom občne uprave.

upravni posel, ki ga naša državna zastopstva v inozemstvu ne morejo izvršiti niti na izrečno zaprosbo pristojnega domačega oblastva, nikar pa iz svoje lastne moči. Ministrstvo zunanjih poslov, davši svojim organom v Albaniji in na Turškem nalog, da naj sprejemajo takšne izjave bivših turških podanikov iz Južne Srbije, ki so postali naši državljani, a so se izselili kar brez odpusta iz našega državljanstva, vsekako ni postopalo po čl. 70 uredbe za izvršenje zakona o državljanstvu, ki v svojem prvem odstavku izrečno predpisuje, da je povsodi, kjer zakon ali uredba navajata občno upravno oblastvo prve stopnje, samo sreski načelnik pristojen za okoliš svojega sreza, oziroma kjer obstoji državno krajevno policijsko oblastvo, le-to za svoj okoliš. V mestih pa, ki teritorijalno ne spadajo v okoliš kakega sreza, niti nimajo državnega krajevnega policijskega oblastva, je po zakonu o državljanstvu za posle občnega upravnega oblastva prve stopnje pristojen ban, a za okoliš mesta Beograda upravnik mesta Beograda. Končno se nam je treba pozivati tudi na določbo odst. 4 člena 43 zakona o notranji upravi, ki določa generalno stvarno pristojnost sreskega načelnika za vse posle občne uprave v vsem okolišu sreza.

Ko se je nedavno pokazala potreba, da se določilo § 55 odst. 4 zakona o državljanstvu, ki mu je petletni rok veljavnosti potekel 1. novembra 1933, oživi še za neki čas, da bi se moglo brez diplomatskih razprav likvidirati to južnosrbsko vprašanje, se je ministrstvo notranjih poslov odločilo za sledeči novelirani tekst odstavka 4., § 55: »Neslovani, ki so v smislu drugega odstavka paragrafa postali državljani kraljevine, prestanejo to biti, ako potem, ko bo ta zakon (namreč novela) zadobil veljavo, in vse do 1. novembra 1938 ne bodo izjavili pred pristojnim občnim upravnim oblastvom prve stopnje ali pa pred katerim našim diplomatskim ali konzularnim zastvom v inozemstvu, da izstopajo iz državljanstva. Prijave, ki so pri rečenih oblastvih, diplomatskih predstavništvih in konzularnih zastopstvih od takih strank vložene po 1. novembru 1933 in dotelej, ko bo ta zakon zadobil veljavnost, se bodo smatrale kot pravočasno vložene.« V obrazloženju te novele, ki je predložena narodni skupščini, se poudarja, da je pri naših državnih zastopstvih v Albaniji in na Turškem nakopičenih precej takih izjav, ki brez izrečnega zakonskega določila ne bi mogle priti v poštev, niti se ne bi mogle smatrati kot pravilno vložene, kadar se je prejšnje besedilo tega

odstavka tako glasilo, da se morajo izjave vlagati samo pri pristojnem občnem upravnem oblastvu prve stopnje.

Zaključki, ki se podajajo iz našega razglabljanja, se glase tako, da organi ministrstva zunanjih poslov, ki v inozemstvu predstavljajo našo državo:

1. opravljajo izjemno poedine, točno označene posle občne uprave, za katere so po kakem upravnem zakonu izrečno pooblašteni, ali z drugimi besedami, ki jih smejo objavljati na predstavi posebne zakonske delegacije;

2. niso upravičeni vtikati se v občno upravo, ako za poedini procesni čin niso posebno zaproseni od domačih oblastev občne uprave, ki so za dotični postopek stvarno pristojna. Domačim oblastvom pa z. u. p. nalaga, da naj svoja zaprosila omejuje na vročanje prvega vabila oziroma prvega odloka, izdanega v dotičnem postopanju.

S tem pa seveda ne negiramo dolžnosti, ki jih našim konzularnim organom nalaga konzularni pravilnik. Če je konzulom celo to priporočeno, da naj se kolikor moči brigajo za naše narodne elemente, ki so pridobili državljanstvo tuje države, koliko večja mora biti dolžnost naših konzulov, da gredo na roko našim državljanom, ki bivajo v njihovem konzularnem okolišu, pa imajo posla z domačim oblastvom občne uprave! Konzul bo takemu našemu človeku težko odrekel svojo pomoč, na pr. pri sestavi pritožbe zoper odlok našega domačega oblastva občne uprave. Toda on bo stranki sestavljeno pritožbo vrnil s poukom, da naj jo sama nese na pošto, ker dan, katerega je vloga izročena pošti priporočeno, velja kot dan vložitve pri samem oblastvu, ki se pri njem inace vlagajo take pritožbe (§ 64 z. u. p.). Konzularni predpisi ne morejo imeti nikakega vpliva na občni upravni postopek niti na grajanski pravdni postopek.

Ali velja še § 506 avstr. kazenskega zakonika?

Dr. Hinko Lučovnik.

Zakon o začasnem podaljšanju veljavnosti zakonitih predpisov o kaznovanju prekrškov z dne 31. decembra 1929, Sl. Nov. 307/CXXXI. je v praksi povzročil veliko manj nesigurnosti in neprilik, kakor je bilo to glede na njegovo

nejasno besedilo (zlasti § 1) prvotno pričakovati. V tem oziru gre zasluga predvsem našim sodiščem, ki so pravilno pojmovala kriminalno-politični pomen tega zakona in so sodstvo tudi glede prekrškov usmerila v duhu enotnega kazenskega zakona. Iz statistike sodišč ljubljanske apelacije v zadnjih štirih letih izhaja, da se je pred sodišči obravnaval sorazmerno majhen odstotek prekrškov. S tem je bil brez dvoma tudi dosežen zakonodajčev namen, ki s cit. zakonom in z uvedbo novega kaz. zakonika gotovo ni nameraval razcepljati, temveč nasprotno unificirati kazensko pravosodstvo v državi. Saj je bil cit. zakon samo izhod v sili in si sam daje značaj začasnega zakona. Iz tega stališča je pri najtežjem vprašanju, kateri prejšnji zakoniti predpisi o prekrških so obseženi z novim kaz. zakonikom (§ 1 cit. zak.), edino na mestu ekstenzivna razlaga.

To negotovo zakonito stanje bo v doglednem času odpravljeno, ker je bil vprav pred kratkim v ministrstvu za notranje posle definitivno izdelan osnutek novega zakonika o prekrških in bil predložen raznim korporacijam in uradom, da oddado mnenja. Pot do oživetvorjenja tega zakona pa je seveda še dolga.

Iz narave same tkzv. prekrškov se sicer podaja, da gre tu za kazniva dejanja najnižje vrste, vendar je kljub temu možno, da so tudi nekateri prekrški taki, ki često posegajo globoko v socialno in rodbinsko življenje posameznikov in ki vsled tega zaslužijo, da se jim prav zbog nejasne zakonodaje posveti vsa pozornost. Eden izmed najvažnejših prekrškov, ki smo jih po sedanji sodni praksi podedovali od bivšega avstr. kaz. zakonika, je brez dvoma bivši prestopok po § 506 avst. kaz. zak. Njegova veljavnost po 1. januarju 1930 je postala takoj sporna in se nekatera sodišča a priori niso mogla pridružiti mnenju, da bi ta določba veljala še naprej kot prekršek. Proti veljavnosti tega prekrška je že na prvi pogled padla v oči določba § 276 novega Kz., ki obravnava povsem tisto materijo in nadalje, da so prekrški vendar po svoji naravi in po sistemu naše trihotomije delikti tkzv. policijskega značaja, s katerimi § 506 avstr. k. z. pač nima nobene zveze.

To negotovost je začasno odpravil stol sedmorice odd. B s svojo odločbo z dne 2. septembra 1930, Kre 239/30-4, ki se je zavzel za veljavnost prekrška po § 506 avstr. k. z. in kateremu so menda na to dosledno sledile vse podrejene stopnje. V utemeljitvi navaja stol sedmorice v glavnem, da § 276 Kz. ne vsebuje vseh bistvenih elementov § 506 avstr. k. z. in da vsled tega ta delikt ni obsežen v

novem kazenskem zakoniku, vsled česar da velja še naprej, ter da je vprašanje ali bo delikt po § 506 avstr. k. z. inkriminiran tudi v bodočem zakonu o prekrških, za enkrat brezpredmetno in preuranjeno.

To stališče pa ne odgovarja niti besedilu, niti duhu zakona, še manj pa zakonodajčevi volji.

Pod pojmom »o b s e ž e n« v § 1 cit. zak. z dne 31. decembra 1929 je vsekakor že po naravni razlagi razumeti one dejanske stane, ki so po svoji materiji slični odnosno identični. Torej gre za kazenskopravno materijo kot tako, odnosno za vprašanje, ali se dejanski stan v obojnih normah krije ali ne (Glej Dolenc, Sedanje pravno stanje glede kaznovanja prekrškov, Sl. Pravn. 1930). Iz te razlage, kakor tudi zgoraj navedenega kriminalnopolitičnega pomena tega zakona pa nadalje tudi brez dvoma sledi, da ni pojmovati identičnosti samo takrat, ako so podani na obeh straneh vsi tudi posamezni stranski atributi, temveč zadostuje, da so v novem zakonitem določilu le podani vsi b i s t v e n i e l e m e n t i posameznega delikta iz prejšnjih zakonitih določil — kakor to točno poudarja cit. kasacijska sodba. Čim je zakonodajalec v novem kazenskem zakoniku izvestno kazenskopravno materijo obravnaval, se pač ne more domnevati, da bi poleg tega tudi za zakonodajo ex post še pripuščal možnost posebne ali izčrpnjše ureditve te materije samo iz razloga, ker je izpustil kakšen postranski atribut. To bi bilo zakonodajno-tehnično nesmiselno, zato ima naspotno prav ta izpustitev oziroma omejitev svoj tehtni pomen. Pri vprašanju identičnosti materije tudi ne gre za to, ali ena ali druga zakonita določba ščiti izvestno pravno dobro v večjem ali manjšem obsegu.

V našem primeru obravnavata tako § 276 Kz., kakor tudi § 506 avstr. k. z. isto materijo, to je: zapeljevanje ženske osebe k spolnemu občevanju in sicer z zlorabo zaupanja (§ 276 Kz.), oziroma z oblubo zakona (§ 506 avstr. k. z.). Pojem »zloraba zaupanja« je mnogo širši kot pojem »zapeljevanje pod oblubo zakona« in je slednja samo ena, toda v življenju najobičajnejša in najpogostejša oblika zlorabe zaupanja ženske osebe pred spolnim občevanjem. (Glej Čubinski, Komentar k. z.) V tem oziru je torej § 276 Kz. modernejši in kriminalnopolitično učinkovitejši, vsekakor pa iz tega nujno izhaja, da je v obeh določbah b i s t v e n i e l e m e n t kaznivega dejanja isti. Edina razlika obstoji v tem, da ščiti § 276 Kz. v seksualnem oziru samo spolno neomadeževane ženske osebe od 14. do 21. leta, dočim te omejitve § 506 avstr. k. z. ne pozna. Za to svoje stališče pa

je imel zakonodajec brez dvoma važne kulturno- in socialnopolitične razloge. V dobi kategorične zahteve vsestranske ženske emancipacije in poudarjanja spolne svobode žensk v vsem javnem in zasebnem življenju ter enakopravnosti z moškimi in ko se je tudi skoro v vsej naši zakonodaji opustila socialna in pravna diferencijacija žensk kot inferijornih bitij napram moškim, je pač odpadla kriminalnopolitična potreba seksualne zaščite polnoletnih žensk. To je brez dvoma tudi živo občutil zakonodajec in krepko začrtal misel, da naj bo polnoletna ženska tudi v seksualnem oziru svobodna, da pa tudi kot taka v tem pogledu ne potrebuje kazenske zaščite pred eventualno zlorabo, katere se more in mora sama obraniti. Pomisliti je treba, da izvira določba § 506 avstr. k. z. iz časov pred več kot 100 leti, ko so bili kulturni in socialni nazori bistveno drugačni od naših in da je takrat po vsej priliki polnoletna ženska tudi potrebovala kazensko zaščito v seksualnem življenju.

Iz tega socijološkega vidika je tudi povsem razumljivo, da hoče zakonodajec ščititi samo spolno neomadeževane ženske, kajti samo te imajo pravico do kazenske zaščite. V tem pogledu je zanimiv historijat zadevne določbe, ko niti srbski načrt kaz. zakonika, niti projekt iz l. 1922 ni predpisoval, da mora biti ženska spolno neoporečna in je prišla ta določba v kazenski zakonik šele kasneje, brez dvoma pod vplivom pravilnega razumevanja seksualno-etičnih razmer v narodu. To postane tembolj jasno, če se upošteva, da zahteva § 276 Kz. po splošnem mnenju neoporečnost predvsem v etičnem in moralnem in ne samo v fiziološkem smislu (virgo intacta).

Ker je torej zakonodajec brez dvoma namenoma omejil kazensko zaščito samo na mladoletne spolno neomadeževane deklice, je logična posledica tega, da je tudi izčrpno obravnaval po teh vidikih vso zadevno materijo in s tem tudi definitivno razveljavil vsa kazenska določila iz prejšnjih pokrajinskih kazenskih zakonikov, tičočih se te materije.

Zanimivo je, da je stol sedmorice odd. B s svojo odločbo z dne 4. novembra 1930 Kre 286/30-4 glede vprašanja nadaljnje veljavnosti delikta iz § 3 bivšega devastacijskega zakonika zavzel prav isto stališče, ki povsem podpira naše mnenje; izrečno namreč pravi, da je materija, ki jo je urejeval devastacijski zakon, čeprav po drugih vidikih, urejena zlasti zelo izčrpno v § 366 Kz. in torej ni misliti, da bi zakonodajec dopustil veljavo baš devastacijskemu zakonu,

čeprav se dejanski stani glede na kazenski zakon v celem ne krijejo.

Vendar ne samo omenjeni socijološki momenti, marveč tudi čisto pravni razlogi govore zoper veljavnost § 506 avstr. k. z. Ta prekršek se preganja po službeni dolžnosti, dočim je objektivno težji in za pravni red nevarnejši prestopek po § 276 Kz. samo predlagalni delikt in ni uvideti, zakaj bi imel storilec po § 506 avstr. k. z. izdatno slabšo pozicijo, ko mu ni niti možna poravnava, dočim je to storilcu po § 276 Kz. do pričetka glavne razprave vedno mogoče. Določilo § 276 Kz. predvideva tudi nekaznivost za primer poroke storilca z navedeno žensko, dočim § 506 avstr. kaz. z. te eminentne olajšave ne pozna. Po § 276 Kz. more biti storilec pogojno obsojen, po § 506 avstr. k. z. pa ne, i. t. d. i. t. d. Glede na to kričeče nesoglasje — katere zakonodajec pri isti pravni materiji pač ni hotel — bi se vsaj raz stališče načela »in dubio pro reo« lahko tudi v pravnem oziru zagovarjalo naše stališče, sicer pridemo do pravno absurdnih zaključkov.

Končno pa tudi kazenskopravni značaj delikta po § 506 avstr. k. z. nasprotuje njegovi uvrstitvi med prekrške po § 1 cit. zak. iz l. 1929. Prekrški naj bodo po svoji naravi in po svoji sistematični ureditvi oni delikti, ki samo abstraktno ogražajo pravne dobrine, odnosno tudi konkretno oškodujejo one pravne dobrine, ki za vzdrževanje pravnega reda niso znatnega pomena (policijski prestopki); takega značaja se deliktu po § 506 avstr. k. z. v nobenem oziru ne more pripisovati, in se mirno lahko zatrjuje, da v bodočem zakonu o prekrških ne bo niti količkaj podobnega delikta. Materijalnopravno vprašanje veljavnosti posameznih zakonitih določb se sicer res ne more presojati z ozirom na bodočo negotovo zakonodajalčevo voljo, vendar se iz sistema ter primerjave obstoječih ter od zakonodajalca predvidenih in s precejšno gotovostjo pričakovanih norm, tudi v tem oziru lahko iščejo odločilne smernice. V najnovejšem načrtu zakona o prekrških res ni o kakem takim prekršku niti sledu. Pri tem z vso prepričevalnostjo zopet podpira naše mnenje cit. kasacijska odločba z dne 4. novembra 1930, ki prihaja do zaključka, da glede prestopka po § 3 devastacijskega zakona § 1 cit. iz leta 1929 ne pride do veljave, ker je materija absolutno urejena v kazenskem zakonu (sic!) in torej ta delikt ni tak, da bi utegnil spadati pod bodoči zakon o prekrških in ki pravi nadalje izrečno: »Sicer pa sledi to tudi iz motivov k načrtu kazenskega zakonika iz l. 1929, po katerem so za bodoči zakon o prekrških pridr-

žani samo policijski prekrški, takzv. neprava kazniva dejanja. Med taka neprava sodno nekazniva dejanja pa ne spada prekršek po § 3 dev. zak.« Po tej kasacijski odločbi torej § 3 dev. zak. ne velja kot prekršek, dasi je tu vprašanje mnogo spornejše kot pri § 506 avstr. k. z. in § 366 Kz. res ne govori ex professo o deliktih, ki so obravnavana v § 3 dev. zak. (Glej Dolenc, op. cit., kjer se tudi zavzema za veljavnost § 3 dev. zak.).

Vprav v zadnjem času se je prizivni kazenski senat okrožnega sodišča v Ljubljani po večletni nasprotni praksi postavil na stališče, da prekršek po § 506 avstr. kaz. zak. ni več v veljavi, kar smatramo za edino pravilno.

Demokracija in pravo.

Dr. Gorazd Kušej.

V dobi, ki tradicionalne pojme vsebinsko tako preoblikuje kakor današnja, ki posebno pojem demokracije uporablja v toliko raznih smislih, ki si celo nasprotujejo in izključujejo, da je že skoro obledel v brezpomembno žurnalistično in agitacijsko krilatico, bi utegnilo biti za pravnike vendarle nekoliko zanimivo, v kratkih potezah poočititi pomen tega pojma, zlasti v njegovem prvotnem smislu za problem, ki ga je opredelil nemški jurist Ihering kot »skupek v državi veljavnih prisilnih norm«,¹ s čimer se je najbolj približal življenjski istinitosti.

I.

XVII. in XVIII. stoletje je doba racijonalistične, individualistične filozofije. Poedinec, vzet kot v sebi zaključena celota, postaja vrednostno merilo stvarem. Samo v njem prihajajo do izraza npravne vrednote. Tak svetovni nazor, usmerjen izključno ob poedincu, zahteva nujno zanj svobodo. Saj je njegovo avtonomno osebno odločanje edini pogoj njegovemu npravstvenemu udejstvovanju. Dosledno temu išče zato tedanja prirodnopravna šola bistvo prava v individualistično pojmovani človeški naravi. Najde ga v subjektivistično zasnovanih prirodnih, urojenih, individualnih, neodsvojljivih pravicah po-

¹ Ihering, *Der Zweck im Recht*, str. 318.

sameznika. Vse te pravice so osebna poedinčeva prerogativa, obstoječa v raznih oblikah svobode, napram državi, javni oblasti; slednja namreč vanje ne sme posegati.

Prirodnopravna doktrina ustvarja nauk o človeku kot izključnem bitju volje in razuma. Preko volje človek realizira v zaznavnem svetu umske vrednote, katere spoznava s svojim razumom. Zato postaja človeška volja preko človeške razumnosti počelo, na katerem se osnavljajo vsi socialni odnosi skupnostnega, občestvenega življenja. Tudi državna organizacija, čeprav predstavlja kot nositeljica družabnega reda učinkovito omejevanje poedinčeve svobode, njegovega osebnostnega udejstvovanja, postaja stvorenina enakih, svobodnih poedinčevih volj. Država prestane biti pojem avtoritarne oblasti, javne dignitete, ki temelji na enostavni zgodovinski konkretni subordinacijske diferenciacije članov državne zveze; ona postane združba svobodnih ljudi na podlagi pogodbe, torej soglasne volje; postane koordinacija enakovrednih poedincev. Grotius kot značilen predstavnik tega individualistično-racionalističnega prirodnopravnega nauka opredeljuje zato državo kot »popolno zvezo svobodnih ljudi, ki so se združili v namenu skupnega uživanja prava in iskanja javne dobrobiti.«

S tem, da je individualistični racionalizem v svojem prirodnopravnem nauku izoblikoval moderni »jaz«, osebno, je morala družba, zlasti v obliki prisilne organizacije, ki je v državi, postati problematična.² Ta problematika ni mogla imeti za predmet toliko razglabljanja, ali je družba, odnosno točneje njena prisilna organizacija, v državi potrebna, kakor vprašanje, kako naj bo družba, odnosno pravilneje država urejena, da bo ustrezala zahtevi po priznanju človeškega osebnega dostojanstva.

II.

Naj si filozofični pogledi na človeka in družbo še tako nasprotujejo, je vendar očitno empirično spoznavno dejstvo, da je ljudem urojeno čustvo družabnosti. Normalno se ljudje v družbo rodé in v njenem okviru se godi vse njihovo življenje. Prav v človeški naravi je utemeljena družba. Samo v sožitju s svojimi vrstniki najde posameznik uteho svojih duševnih in telesnih potreb. Čedalje večja diferenciacija na gospodarskem, pa tudi na duhovnem polju

² Prim. Kušej, Sodobna demokracija, str. 9 ss.

kot posledica vse detaljnije delitve dela v družbi postaja pogoj čim tesnejše socialne povezanosti, čim večji socialni vzajemni odvisnosti (interdependenci).

Ker je torej človek-poedinec po svojem bistvu nujno član družbe, je družba v svojem obstoju utemeljena kot oblika sožitja poedincev. Da pa bodo imeli poedinci od takega sožitja korist, da jim bo zares nudilo uteho njihovih potreb, mora biti to sožitje urejeno. Koristno sožitje predpostavlja socialen red. Urejeno bo to sožitje le tedaj — pomisliti moramo, da gre za uteho raznih med seboj povezanih, a često kljub temu si nasprotujočih egoističnih, partikularnih interesov — če bodo socialna pravila, ki urejajo zunanje ravnanje članov družbe, usmerjeno na varovanje in zadovoljitev njihovih potreb, imela prisilen značaj. Taka socialna pravila, ki vrše formalno funkcijo izravnavanja interesnih konfliktov družbenih članov v njihovi socialni dejavnosti, torej v njihovih odnosih gospodarskega in duhovnega življenja na prisilen ter končen način, tvorijo pravo.³ V človeški naravi utemeljeno družabno življenje je pogoj skupnemu, torej pojmovno nujno urejenemu sožitju. Tako urejeno, koristno sožitje zahteva prisilna, pravna pravila. To spoznanje nerazdružljivosti družbenega življenja in prava sintetizira že latinski rek: »ubi societas, ibi jus.« Ker pa so vsakokratna eksistentna pravna pravila v družbi prisilna, kar glede na svojo funkcijo morajo biti, saj samo tako lahko ukrote morebitne uporne egoistične volje, ki hočejo svoje interese s kršitvijo teh pravil samovoljno uresničiti, morajo imeti na uporabo potrebno silo; zato pa predstavljajo obenem načelo, ki učinkovito omejuje poedinčevo svobodo, kolikor jo pojmuje kot absolutno izživiljanje osebnosti.

III.

Konkretna, eksistentna pravna pravila za urejanje vzajemnih odnosov članov družbe potrebujejo torej silo, da morejo vršiti svojo funkcijo. Zato se najprej vpraša, kdo daje pravo silo, da uspešno izravnava interesne konflikte družbenih članov. Izkušnja kaže, da daje pravo tisto silo posebno trdna, na teritorialnem načelu organizirana človeška zveza, država. Ta obsega tisto moč, s katero more zasigurati pravnim pravilom na svojem ozemlju učinkovi-

³ Prim. K u š e j, Socialna volja in pojem prava, Čas l. 1931/32, pos. str. 273.

tost, skratka v e l j a v o. Ker pa je moderna država v svojem historičnem razvoju od absolutistične države do svojih današnjih oblik umela v sebi skoncentrirati, skoroda monopolizirati⁴ socialno silo, ležečo v družbi, ki jo organizira, je nujno privzela nase nalogo, da sama zavestno stvarja odnosno donaša pravna pravila, ki jim s primernimi sredstvi jamči njihovo izsiljivost ter z njo njihovo učinkovitost, njihovo veljavo. Pravo zato dandanes nujno izhaja iz države, ki predstavlja »naravno in normalno okolje njegovega procvita.«⁵

IV.

Če je individualistično-racijonalistična miselnost obudila v človeku spoznanje njegove individualne bitnosti in vrednote, je pa morala prav tako računati tudi z dejstvom, da je isti človek po svoji naravi prisiljen k socialnemu življenju, da je v svoji svobodi nujno omejen po socialnih pravilih posebno učinkovite vrste, po pravnih pravilih, čijih nosilka in tvoriteljica je prisilno organizirana družba, država. Nastalo je zato vprašanje, kako to protislovje, ki leži že v človeški naravi sami, odpraviti na način, ki bi dajal najpovoljnejšo rešitev.

Če je človek, vzet zase, predvsem bitje oblagodarjeno z voljo in razumom, če sta ti dve prvini vrhtega še pojmovani v tako tesni zvezi, da obstoja vera, da bo volja skušala uresničiti samo to, kar spoznava razum kot resnično in pravilno, potem je že nakazana za tako miselnost smer, v kateri leži rešitev problema prava kot regulativnega, omejevalnega načela svobodne človeške dejavnosti. Pravo bo moralo biti po svojih vsebinskih določbah tako, da ga bo moral vsak poedinec, čeprav omejuje njegovo absolutno svobodo, priznati kot pravično, kot razumno; da ga bo moral vsled te njegove kakovosti po nujni zvezanosti umske in voljne prvine v svoji osebi s a m h o t e t i.

Vpraša se torej, kako je mogoče ustvariti tako pravno ureditev, odnosno, ker pravo izhaja od države, kako je treba v državi organizirati tisto njeno funkcijo, ki naj donaša konkretna pravna pravila, da bodo le-ta ustrezala

⁴ Duguít, *Traité de droit constitutionnel*, I., str. 103. Prim. tudi str. 126.

⁵ G é n y, *Science et Technique en droit privé positif*, I., str. 54 ss. Prim. Kuš e j, *Razmerje med pozitivnim in prirodnim pravom*, Čas l. 1931/32, pos. str. 394.

zahtevi pravičnosti, torej razumno spoznani potrebnosti; saj to bo moral priznavati vsak normalen član pravne ter državne edinice.

Glede na tako prav za prav čisto logično obeležje problema — saj gre samo za to, da bodo pravna pravila, stvorjena ustrezno konkretnim življenjskim prilikam v določenem času, na določenem kraju v zgodovinsko dani državni organizaciji ustrezala potrebi razumnosti — si je mogoče zamisliti rešitev tako, da postavlja taka pravna pravila ena sama oseba ali pa skupina omejenega števila oseb avtokratično, torej ne da bi bile te osebe pri vršenju te funkcije komu odgovorne. Nikakršne logične nujnosti ni, da bi taka samovoljno postavljena pravila ne ustrezala zahtevi razumnosti, da bi jim zato ne šel značaj upravičenosti po splošnem priznanju.

Vendar se vprav v človeški naravi, prožeti s spoštovanjem njene osebnosti, nujno rodi nek odpor proti takemu enostranskemu stvarjanju prava. Otresti se namreč ne more v psihološki strani svojega bistva zasidranega čustva, da tako izdano pravo nima zadostnega jamstva trajne vsebinske pravičnosti. Saj ni prav nobene neposredne nujnosti, da bodo avtokratično postavljena pravna pravila res ostala v mejah smotrenosti, diktirane po razumu, da bodo upravičena glede potreb skupnosti ter poedincev, da torej ne bodo predstavljala krivičnega posega v svobodno področje poedinčeve osebnosti. Tako pravo je v človeškem psihološkem doživetju občuteno vedno kot več ali manj heteronomn, vsiljen red. Idealna rešitev sinteze poedinčeve osebnosti, torej njegove individualne bitnosti ter prisilnega socialnega, objektivnega reda, bi pa bila pravna pravila, občutena in doživeta kot avtonomno postavljena. Svetovni nazor, ki mu predstavlja poedinec najvišjo vrednoto, ki mu je poedinec zato nujno svoboden, ki mu pa so prav zato tudi posamezni poedinci kot nosilci enako pojmovane možnosti obistinitve nravnega ideala nujno med seboj enaki, more dati umstveno rešitev te zaželjene sinteze samo v zahtevi, naj tisti, ki tvorijo družbeno skupnost, sami postavljajo pravila, obvezna za sožitje v njej. (Konec prih.)

Književna poročila.

Dr. Kelemina Jakob: *Pravne starine slovenske v filološki luči.* Posebni odtis iz Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo XIV., 1933. Ljubljana. Str. 52 do 94.

Pisatelj te razprave je predstavnik stolice za germanistiko na Ljubljanski univerzi. Že večkrat je prispeval s svojimi etimološkimi članki k slovenski pravni zgodovini, ko je dognal izvor tega ali onega izraza iz pravnega življenja. V prikazani razpravi je zbral in obdelal po lastni besedi »nekoliko važnejših izrazov naše pravne in socialne zgodovine« zlasti »iz kmeškega življenja«. Ker so stale socialne prilike slovenskega naroda stoletja in stoletja pod germanskim vplivom, pozdravlja slovenski pravnik z radostjo, da se je lotil označenega zbiranja poklicni germanist z univerze. Brez dvoma je opravil s tem zelo zaslužno in zanimivo delo. Naslednje pripombe nikakor nočejo zmanjšati te naše obče sodbe; one naj dajo samo izraza, kako bi se raz stališče pravne zgodovine pisateljeva stremljenja še intenzivneje poglobila. Če se je namreč Kelemina posluževal pisanih in tiskovnih virov — v poslednjem oziru mu je dodajal J. Mal dragocenega materijala —, če je v mnogočem razgrinjal kot značilno folijo svojih izsledkov tudi postanek in pomen krajevnih imen, kar moramo po vsej pravici odobravati, — morda vendar ne bi bilo odveč, da bi se oziral v veliko večji meri tudi na slovenske narodne pesmi. Pisec teh vrstic je skušal zbrati v Slovenskem Pravniku 1914 »pravnozgodovinske paberke iz slovenskih narodnih pesmi«. Trdim, da bi v njih dobil tudi Kelemina prav gotovo še številne zelo zanimive »pravne starine«, ki bi jih uvrstil v razpravo bodisi kot novo blago (n. pr. »panrichter«, »na pravdi leži«), bodisi kot dopolnilo (n. pr. »hlapčič«). Če sem že omenil svojo razpravo v Slovenskem Pravniku 1914, naj bo še dovoljeno, da se pozivljem tudi na svoj Dušanov zakonik (1925), kjer sem pokazal n. pr. na pravno starino iz Gorskih bukev »imenje«, ki bi jo bilo na splošno vredno obuditi za književni jezik. Isto velja še za »prešestnajstenje«, za »deželana«, itd. škoda, da je prikazana razprava to gradivo pustila neizkoriščeno. Nekatero razlago se iz prikazane razprave ne kažejo v pravi luči, dasi so po našem mnenju raz pravnozgodovinsko stališče že do dobra razčiščene: »Mejaši« n. pr. niso le »podložniki tuje gosposke, priklapljeni domačemu gorskemu zboru«, ampak osebe, ki so osebno svobodne, pa podvržene sodstvu gorskega zbora glede vinogradne posesti. Za »sogornike« bi bilo treba navesti izvestne izrazne varijante (gorman, zagornik), pa njihov socialnopravni položaj točneje obeležiti. Pri »osobenjkih« bi bilo treba vsaj omeniti, da so to »Inwohner«, ki so služili »mit eigenem Rücken«, ki pa ne more veljati za »hrbet«, ampak »Ruckhen« = »Rauch«, torej »ognjišček« (Stowasser). Za opredelitev pojmov Erbhold, Berghold, Untersasse, Rückssasse itd. bi bilo pač potrebno ozirati se tudi na izvajanje pisateljev Nicolaus de Beckmanna in Tschinkowitza. Izraz »spiegelnde Strafe« bo pravilno tolmačiti samo tako, da naj kazen pokaže, kaj je delo zagrešilo —, po pravilu gorskih bukev: »In quo quis peccavit, in illo puniatur«. »Mrtvaščina« je vsekakor tudi »mortuarium«. Pri besedi »razvod« bi pač kazalo, da bi se vsaj citirala monografija Milka Kosa »Istarski razvod«, ki kaže v mnogočem, da je bilo istrsko pravo zelo podobno našemu. Ali ni »keha«, »(camera) caeca«? To razlago sem čital

že pred davnim časom in se mi zdi, da je zelo umestna. Naš »turn« kot »keha« bi pa spadal tudi med »starine«. Naj ti primeri zadostujejo. Germanistu Kelemeni dolgujemo slovenski pravniki za njegovo razpravo navzlic vsem tem in drugim možnim prigovorom iskreno zahvalo. Naj na potu, ki ga je ubral, vztraja kot vesten etimolog v prid doslej še v povojih se nahajajoče slovenske pravne zgodovine. **Dr. Metod Dolenc.**

I. Sauer Wilhelm: Wendung zum nationalen Strafrecht. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart, 1933. Str. 36.

II. Wolf Erik: Krisis und Neubau der Strafrechtsreform. J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, 1933. Str. 44.

Kdor motri pazljivo razvoj jugoslovanske pravniške književnosti, je gotovo osupnil, ko je čital v Pravosudju 1933 dvoje mnenj o odmerjanju kazni. Sodnik Stojan Jovanović zahteva, naj sodnik sodi človeško, torej blago, saj sodi človek človeku; vseučil. profesor Dragoljub Arandjelović pa se mu protivi in dokazuje, da treba strogih kazni. Tako vidimo torej, da se tudi med nami vrši diskusija o pojmovanju idejne vsebine kazni; vse drugače glasno in jako pa se razpravlja o tem v najnovejši dobi med Nemci. Petindvajset let so se posvetovale razne komisije o preosnovi kazenskega zakonika za Nemčijo; pognali so v svet politično krilatico o zenačenju kazenskega zakonika med Nemčijo in Avstrijo; obeh držav parlamenta sta se v skupnih sejah konkretno bavila z navedenim problemom: prišla pa je letošnja marčna revolucija in že štirinajst dni po zmagi Adolfa Hitlerja je zapisal prof. Sauer v gori označeni brošuri (str. 35), da je teza modernih juristov-kriminalistov, naj se ne kaznuje dejanje, ampak storilec, prav tako napačna in enostranska, kakor je bila ta formula starejšega klasičnega povračevalnega kazenskega prava o dejanski krivdi in kazni za dejanje. Tri mesece za Sauerjem pa si je »privoščil« Wolf v drugonavedeni brošuri (str. 26) »kritično« pripombo, da je reformno delo glede novega kazenskega zakonika zašlo dotle, da se mora reči: »Es gibt eigentlich kaum mehr einen grundlegenden Unterschied in der Ideologie der Entwürfe Kubas, Jugoslawiens und Deutschlands«. Nekaj strašnega se zdi Wolfu tudi to, da je prišla v kaz. zakonikih do izraza »jene offizielle westeuropäische ‚humanité‘ ... , wie sie zum Jargon der internationalen politischen und caritativen Zirkel nun einmal gehört«. Naraščanje oblikovnosti, votla frazeologija in »ein tüchtiger Schuss saturierter bourgeois Überheblichkeit und Weltbürgerei«, da se je vrinila v nemško zakonodajo in književnost. — Mi Slovani, ki stojimo ob strani, se vprašamo: zakaj te in takšne izjave ne samo Sauerja in Wolfa, ampak še drugih nemških pisateljev, večinoma mlajših po letih, zakaj ta nadvse čudni prelom mišljenja takorekoč čez noč? Če prečitamo vse razloge, ki jih navajata obe brošuri in če vse, kar se tu piše, vzamemo na kritično rešeto, ostane razen strogo političnih momentov bore malo prepričujočih dokazov za novo orientacijo. Vidimo, da se samo bijejo po prsih, da hočejo svojo nacionalno državo; da gre stremljenje po podvigu nemškega socializma in avtoritativne države; da hočejo preostvariti Nemčijo v germansko urejeno državo, ki bo izvajala vso zakonodajo, tudi kazenskopravno, da se zločinec prilagodi ljudskemu občestvu (Sauer, str. 24). Posamezne posledice so: etiziranje prava, stroge kazni, opustitev kazenskega preganjanja pri osebnih žalitvah (Wolf, str. 33), kaznovanje radi opustitve ovadbe zločinov, itd., itd. Posameznik naj ne bo zadet od kazni v svoji

privatni, ampak v svoji socialni eksistenci (Wolf, str. 41). Ni naš namen, da se bavimo z vsemi temi bombastičnimi ekspektoracijami, tudi ne odklanjamo vseh navedenih zahtev. O nekaterih se da govoriti: utesnitev uporabe pojodne obsojbe smo n. pr. že sami predlagali; v polemiki Arandjelović-Jovanović (glej zgoraj!) bi se postavili na stran prvega. V glavnem vprašanju, ali demokratična ali avtoritativna država, leži težišče, po katerem treba ocenjevati najnovejšo kazenskopravno ideologijo Sauerja, Wolfa in drugih. V tem pogledu smo hoteli naše pravnike vsaj malo orientirati. Pridržimo si obširnejšo sliko za drugo priliko, opozarjamo pa že sedaj vsaj na eno miselno napako novostrujarjev, ki leži na dlani: Če zagreši (da se poslužim Wolfovih besed) v Nemčiji državljani iz Kube ali Jugoslavije — kriminalno dejanje, ali naj kazen, ki se izreče za to dejanje, prilagodi tudi takega inozemca nemšk o nacionalnemu občestvu avtoritativne države po Hitlerjevem vzorcu?!

Dr. Metod Dolenc.

Hrabánek Jan — dr. Milota Albert: Nové československé právo tiskové. Ochrana cti, tiskové novely, slovenské tiskové zákony a t. d. V. Linhart, Praha 1933. Str. 487.

To je zbirka vseh zakonov, ki se tičejo tiska. Prvonavedeni avtor je novinar in je bil kot zastopnik največje čehoslovaške organizacije (»syndikát čl. novinarů«) v komisiji za izdelavo novega tiskovnega zakonika, ki jo je sklical justični minister dr. Meissner; drugi avtor je univerzitetni profesor v Bratislavi. Prvi je zbirko sestavil, opremil z opombami in z judikati, drugi jo je pregledal in dopolnil. Kjer se avtorja nista mogla zediniti, sta označila vsak svoje mišljenje s podpisanimi začetnicami imena. Takih mest je prilično zelo malo (pri § 6. bivš. avstr. tisk. zak.; pri §§ 1, 4, 7, 8, II tiskov. novele iz l. 1924., pri § 60 zak. o kaznovanju maloletnikov in pri § 10 zak. o zaščiti časti). Oprema z opombami in judikati je vobče zelo bogata; mestoma pomenijo opombe cele razprave. Samo pri zakonu o nečedni tekmi z dne 15. julija 1927, je manj opomb, pri zakonu o avtorskem pravu z dne 24. novembra 1926. in pri zak. o založniški pogodbi z dne 2. junija 1923. pa skoro nič. Zadržnja dva zakona pa je sprejel Hrabánek v zbirko na ljubo novinarjem in pisateljem. Celokupna vsebina zbirke je v glavnem razvrščena tako: Najprej so podani ustavni predpisi o tisku, dalje predpisi zakona o izrednih odredbah (ki deloma odgovarjajo našemu zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi), potem tiskovni zakon bivše Avstrije in bivše Ogrske, potem tiskovna novela iz l. 1933 (glede kolportaže, mladini škodljivih tiskovin in tiskovnih popravkov), slednjič tiskovna novela iz leta 1924., ki je ustanovila pristojnost kazenskih sodišč in uredila odgovornost za tiskovne delikte krive obdolžitve, klevete in žalitve časti. Posebno poglavje tvorijo predpisi o konfiskacijah, ki veljajo še vedno po k. prav. redu deloma bivše Avstrije iz l. 1873., deloma bivše Ogrske iz l. 1896. Iz trinajstero starejših zakonov sta zbrala avtorja vsa kazniva dejanja, ki se morejo storiti s tiskom, v posebnem oddelku. Najobširnejši samostojni oddelek je tisti, ki prinaša zakon o zaščiti časti z dne 28. junija 1933., le-ta je bil glavni povod, da se je izdala nova zbirka zakonov glede tiska (starejša je datirala iz l. 1928.). Na kraju knjige je razen že prej omenjenih zakonov natiskan tudi zakon o zaščiti države z dne 19. marca 1923. Celotni vtis zbirke je tako glede praktične ureditve kakor tudi glede znanstvenega aparata odličen. Žal, da

pri nas taka zbirka še ni mogoča, ker se ne more tvegati, da postane z novim tiskovnim zakonom neporabna. Koncem naj registriramo H r a b á n e k o v o mnenje glede vprašanja sodelovanja lajikov pri sojenju tiskovnih deliktov: On pravi kot zastopnik novinarjev, da smatra vprašanje, ali porota ali skabinsko sodišče («kmetský soud») samo za taktično, a nikakor ne za načelno vprašanje, ki ga treba rešiti v pogledu na najmnogobrojnejše tiskovne delikte — žaljenja časti. Vsekakor — ne samo zanimivo, ampak poučno tudi za nas! **Dr. Metod Dolenc.**

Dr. von Heutig Hans: Eugenik und Kriminalwissenschaft. Alfred Metzner Verlag, Berlin; 1933. Str. 63.

Naslov pove, kam hoče pisatelj: evgenika je nauk o poplemenitenu človeškega rodu, a kriminalna znanost naj jo pospešuje. Problem je obdelan vsestransko. Tu je govora o starih indijskih preiskavah telesne sposobnosti nupturientov, o Likurgu, o Platonovi »Politeia«, Aristotelu; dalje o kastracijah, o prekinitvi nosečnosti in sterilizaciji. Posebno zanimivo je zbrano gradivo glede zakonodajnih ureditev, ki naj regulirajo rojstva z vidika evgenike. Na kraju se izkaže Heutig kot pristaš tiste struje, ki svetuje opreznost. Problem naj se še dalje študira. Pravilno! Da se pojavlja čedalje več zahtev po sterilizaciji umobolnih, kroničnih kriminalnih tipov i. pod., ustreza pač racionalističnemu duhu časa. Izvestno ublaževanje starejših nazorov glede vprašanja kaznivosti prekinitve nosečnosti, sterilizacije je na dnevnem redu. Heutigovo delo je za informacijo o teh problemih zelo priporočljivo štivo.

Dr. Metod Dolenc.

Alexeiew N. N. — Zaitzeff Leo. Sowjetstaat und Völkerrecht. Breslau. Str. 76. RM 3.50.

Pričujoča razprava je bila prvotno priobčena v »Zeitschrift für Völkerrecht«. (Bd. XVI, 1931.) Pozneje pa je izšla kot posebna knjižica. Oba avtorja pazljivo zasledujeta razvoj sovjetske zakonodaje. Prof. N. N. Alexeiew, odlični predstavnik ruske pravne filozofije (pred revolucijo profesor na univerzi v Moskvi), je napisal celo vrsto člankov za zbornik: »Das Recht Sowjetrusslands« (Tübingen, Verlag Mohr, 1925) in objavil izerpno delo o razvoju sovjetskega javnega prava (Jahrbuch des öffentl. Rechts, XVI). Zaitzeff je stalni sotrudnik vodilne strokovne revije »Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft«. Znan je zlasti po svojih številnih spisih o sovjetskem kazenskem pravu.

I. poglavje razprave podaja zgodovinski očrt odnošajev Sovjetske unije nasproti drugim državam v razdobju od l. 1917 do l. 1930. Posebno zanimiva je karakteristika mirovne pogodbe, sklenjene med sovjeti na eni strani in Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Bolgarsko in Turško na drugi dne 3. marca 1918. v Brest-Litovsku. Ta separatna pogodba je bila razveljavljena po čl. 292 versailleske mirovne pogodbe.

II. poglavje obravnava problem sukcesije in kontinuitete. Čeprav je Sovjetska unija v celoti zavrgla pravo prejšnje Rusije, vendar skuša pogostokrat uveljaviti svoje zahtevke, sklicujoč se na to, da je naslednica carske Rusije, ter izvajajoč svoje pravice »aus der Nachfolgeeigenschaft zu dem russischen Reiche« (str. 19). Zanika pa hkrati odločno, da mora izpolnjevati obveznosti, ki jih je prevzela nase predrevolucijska Rusija (vprašanje državnih dolgov). S problemom priznanja Sovjetske unije de facto in de iure se peča III. poglavje, dočim IV. poglavje po-

drobno obravnava vprašanje o položaju sovjetske države v meddržavnem prometu.

Oba avtorja sta ex professo zastopnika javno - pravnih disciplin. S tem se dá razložiti, da sta mednarodnemu zasebnemu pravu posvetila razmeroma manjšo pažnjo (V. pogl., str. 61—77). Toda tudi to poglavje je zelo poučno zlasti z ozirom na važnost sem spadajočih problemov (nacionalizacija in konfiskacije zasebne imovine, bračno in dedno pravo).

Na podlagi vestne in objektivne analize prihajata pisatelja do zaključka, da se sovjetskim pravnikom ni posrečilo ustvariti novih pojmov in koncepcije v področju meddržavnega prava (str. 43).

V tem kratkem poročilu hočemo le opozoriti na vsebinsko bogato in odlično dokumentirano razpravo Alexeieva in Zaitzeffa, ki bo gotovo našla širok krog interesentov tudi izven Nemčije. **A. Maklecov.**

Davinić Aleksander in Majstrovic Bogdan: Odluke opšte sednice i načelne odluke državnog saveta 1923—1933. Beograd 1933. 525 strani. Vel. 8.

S to knjigo smo naposled vendarle dobili toli potrebno zbirko najvažnejših odločb našega vrhovnega upravnega sodišča. Kakor znano, je preteklo letos deset let, odkar je uvedeno pri nas upravno sodstvo in z njim tudi državni svet kot vrhovno upravno sodišče. V tej dobi je državni svet, ki sodi v administrativnih sporih bodisi kot upravno sodišče prve in poslednje stopnje (v tožbah zoper ukaze in ministrske odločbe) ali pa kot upravno sodišče druge stopnje (v tožbah zoper razsodbe upravnih sodišč), izdal že ogromno število rozsodb, ki pa niso vse enako važne.

Najvažnejše med njimi so vsekakor rozsodbe občne seje državnega sveta. To so namreč tiste, v katerih državni svet ne sklepa, kakor običajno, v oddelkih, ampak v plenumu, to je ob navzočnosti vsaj $\frac{2}{3}$ vseh državnih svetnikov (plenarne odločbe). Na plenarni ali občni seji se ne sklepa o konkretnem sporu, ampak samo o pravnem vprašanju, nastalem zavoljo tega, ker sta bila dva oddelka (ali tudi več oddelkov) glede istega pravnega vprašanja zavzela različno stališče.

Rajsodbe občne seje so za vse oddelke državnega sveta obvezne, dokler se morebiti ne izpremene na drugi občni seji; pravno naziranje, ki ga je zavzel v njih državni svet, pa vpliva posredno na judikaturu upravnih sodišč in tudi upravnih oblastev, ker pač ne bodo zlahka zavzela drugačnega ali nasprotnega stališča, ker tvegajo sicer razveljavljenje njih rozsodb, odnosno odločb po državnem svetu.

Na občnih sejah pa se ne obravnava in sklepa samo o tolmačenju veljavnih zakonitih predpisov, ampak tudi čestokrat o takih primerih, za katere v teh predpisih ni dovolj izčrpnih in jasnih določb ali pa da sploh nedostaje zakonite ureditve. Tu nastopa državni svet kot važen tvorec upravnega prava po poti pravdorekov. Tudi v tem pogledu so njegove zadevne odločbe, zlasti v uradniškem pravu in glede postopka, zelo pomembne. Prim. odločbo št. 151 na str. 455—459, št. 139 na str. 410—414, št. 131 na str. 385—388, št. 119 na str. 349—352, št. 54 na str. 170—173 itd.)

Zato je pričujoča zbirka velike važnosti. Res je sicer, da se rajsodbe občne seje državnega sveta po zakonski določbi (§ 13 zakona o poslov-

nem redu pri državnem svetu in upravnih sodiščih) razglašajo v »Službenih Novinah« in po njih tudi v našem »Službenem listu«, vendar je ta tvarina sila raztresena po letnikih in posameznih številkah in zato skoraj neporabna. Vrhu tega se v teh razglasih objavi samo tenor razsodbe brez razlogov, ki so pogostoma najvažnejši. Vse to je v izdajateljih pričujoče knjige rodilo sklep, podati zbirko, v kateri bo tudi ta plat izčrpno obdelana. To ni bila lahka stvar. Kakor znano, dodaja državni svet šele od začetka l. 1932 svojim razsodbam tudi razloge, prej pa tega ni storil. Da bi se vendar omogočil pogled v različna naziranja in stališča pri istem pravnem vprašanju, sta morala izdajatelja knjige preštudirati vso obsežno snov od l. 1923 do 1931 po aktih, shranjenih v državnem svetu o odločbah občnih sej. Pri tem jima je bil v olajšavo že izdelan referat izvestilca na tej seji, čigar stališče si je potem seja usvojila.

Odločbe občnih sej državnega sveta v knjigi niso podane po materijah, ampak po časovnem redu. Tudi ta način ima svojo dobro plat, ker se odločbe, samó da je približno znano leto, v katerem so se izdale, hitro najdejo, zlasti ker je za posamezne materije na koncu knjige (str. 516—520) dodano dokaj pregledno stvarno kazalo (»register«).

Poleg 158 odločb občnih sej sta avtorja knjige dodala na koncu knjige še 27 načelnih odločb, to so odločbe o važnejših pravnih vprašanjih, ki so bila predmet spora, zlasti vse odločbe, ki se tičejo veljavnosti uredb (čl. 13 zakona o poslovnem redu). Katera vprašanja so važnejša, o tem odločuje državni svet sam. Te odločbe, v katerih se ne sklepa v plenumu, ampak v oddelkih, nimajo obveznega značaja, vendar se vpisujejo baš zaradi načelne važnosti v posebno knjigo. Prireditelja sta bila pri njih izbiri precej stroga, umevno, saj bi sicer število teh odločb presegalo glavni namen knjige — podati načelne odločbe. Tudi tu je zbranih mnogo zanimivih odločb v procesualnem pogledu (št. 1, 2, 3, 9, 17, 18), pa tudi glede uradniškega prava (št. 10, 22—27).

Prav zanimiva je tudi odločba št. 76 na str. 233—237, ki se tiče dopustnosti upravnosodne kontrole policijskih kazni. V tem pogledu je opustil državni svet odklonilno stališče, ki ga je bil zavzel še na občni seji z dne 1. junija 1929 ter je na občni seji z dne 29. aprila 1933 (na kratko citirano na str. 237) izrekel, da je zoper policijske kazni dopustna tožba na upravna sodišča, odnosno na državni svet.

Knjiga, ki se odlikuje po jasnem in lepem jeziku, je odlično pravniško delo; pri tem je pomembno, da ima poloficijalni značaj; saj sta jo izdala dva ugledna referenta državnega sveta z odobrenjem njihovega predsednika g. Dragoljuba Radojloviča samega. Želeti je, da bi se uspešno započeta in dobro urejena zbirka nadaljevala in odslej izhajala v krajših obdobjih.

Dr. Rudolf Andrejka.

Perić Živojin: Svedoci kao dokazno sredstvo u novom jugoslovenskom gradjanskom sudskom postupku. Beograd, Geca Kon. 1934. Str. 64. Din 11.

Malokateri zakonik so napadali s tako silovitostjo kakor novi jugoslovanski grajanski pravdni postopnik. Skrajja so protivniki trdili, da nasprotuje »duh« tega zakona našemu narodnemu mišljenju. Ta krilatice se je ponavljala često, nihče pa temu očitku ni dal konkretne vsebine, dokler se ni ta »duh« razblinil v prazen nič, saj navaja Vasiljević

(Branič 1934, 4) kot narodnemu duhu tuje, da stranka ne more nastopiti pred sodišči višjih stopenj sama, da zapušča zakon pri pravnih sredstvih: načelo materialne resnice (torej nasprotna zahteva, kakor pri Periću) in končno uvedbo nekakšnega birokratičnega poslovnika. Zlasti v zadnjem času, ko se je čim bolj bližal dan, ko naj stopi novi zakon v veljavo tudi na področju beograjskega apelacijskega sodišča, so nastopali v vedno večjem številu kritiki, ki so polagali na svojo operacijsko mizo poedine odredbe zakona. Ta nastop ne more nikogar vznemirjati, uporaba zakona je stala pred durmi in bilo bi naravnost razveseljivo, ko bi vse vivisektorje vodila le znanstvena načela. Toda pri teh kritikah gre največkrat za vprašanja podrejenega pomena, za težkoče in trenja, ki se pojavljajo ob uvedbi popolnoma nove ureditve stalno in povsod in so se kazala tudi prej v drugih področjih in na drugih poljih. Saj nismo doživljali samo novih kodifikacij t. zv. sodnih zakonov, mnogoštevilnejši so zakoni iz ostalih pravnih področij, ki so še drugače živo rezali v narodovo meso kakor civilni sodni postopnik. Kakor je vsako kritiko le pozdravljati, se vendar zdi, da ta ni zdrava, ako se pojavlja kot stalen refren pri vsaki najmanjši določbi, ki si jo je zaželel imeti dotični urejeno drugače, dasi napadena za celotni sistem niti bistvenega pomena ni, da je zakon »rdjav«. Pri tem pa je treba pripomniti, da si kritiki nasprotujejo, da imajo nekateri za dobro, kar velja drugim za zavrgljivo in slabo.

Veliko debato o vrednosti in nevrednosti novega zakonika je zanetil in spodbudil s tem mnoge druge omenjene kritike tudi pri nas dobroznani beograjski profesor Perić z dvema predavanjima na Kolarčevem ljudskem vseučilišču. Ne tako, kakor prej omenjeni kritiki, si je zbral za predmet, ki je res značilen za novi postopnik, namreč ustanovo neomejenega dokazovanja s pričami. Predavanji sta izšli sedaj — nekoliko premenjeni — v naznanjeni brošuri, opremljeni pa sta s pagovorom, v katerem očita pisec svojim kritikom še nekaj napačnih naziranj.

V razpravljanje vsega, kar je vsebina teh predavanj, se ni spuščati. S tem, da hoče biti to poročilo kratko, si pa ne lasti nobene prednosti pred piscem, ki svojega naziranja, da je bil za beograjski pravniški kongres najkrajši referat prav zbog kratkih besedi najboljši (str. 16), najbrže za svoji predavanji ni imel več za pravilno. Očitna piščeva disgresija je tudi, ako govori o neki prečanski fronti in o koaliciji, ki da spominja na veliko vojno. Zdi se, da je bilo govorjeno vse to za publiko nepravniškega pojmovanja, saj so dokazali vprav prečanski pravniki (glej druge, nesodne zakone), da jim je pravniški konservativizem bolj tuj kakor drugim. Rodila pa je ta omemba opazko nekega drugega pisca, namreč senzacionalno odkritje, zakaj je uvedel avstr. civilnopravni red neomejeno dokazovanje s pričami: namreč zato, da se je uvedlo nekaj drugega kakor v Franciji (Pravosudje 1933, 760).

O vrednosti izpovedb prič, o psihologiji teh izpovedb obstoji cela literatura. Tudi po mojem naziranju je listina dokaj zanesljivejše dokazno sredstvo kakor priča. Toda omalovaževati priče tako, kakor to dela pisec na straneh 12, 13 in drugih, zapirati si pa oči pred dejstvom, da utegneje biti tudi listine lažne, največkrat pa pomanjkljive, ne gre. Za lažno kakovost listin ima slabo tolažbo za prizadetega, opravičilo, da »minima non curat praetor«. Pri tem pa za stranko menda ne bo malenkost, ako govori potvorjena listina o velikih vsotah in stvareh, saj se za malenkosti potvorbe običajno ne izplačajo. Zdi se tudi, da je

vendar boljša ureditev, ako se prepusti dokaz o obstoju pravnega posla svedočenju neprizadete tretje osebe kakor pa nasprotniku, ki je pred pravdo ostvarjani zahtevek zanikal. Sploh je vse, kar Perić navaja zoper priče, usmerjeno bolj na to, da se pokaže manjvrednost dokaza s pričami nasproti listinskemu dokazu kakor pa ne vrednost dokaza s pričami samega. Tudi ni govoriti o tem, da se z izvedbo dokaza s pričami preobremenjujejo sodišča, da bi moral biti sodnik izvrsten psiholog in psihijater, skratka nadčlovek, da je sodnik pri uporabi zakonov sploh bolj mehaničen kakor razglablajoč instrument. Vse to se je premlevalo že nešteto krat v najrazličnejših varijacijah. Zato se je omejiti na Perićeve ideološke pripombe in očitke.

Prvi argument je, da načelo svobodnega in neomejenega sodniškega prepričanja ni več tako moderno kakor sta si predstavljala koreferenta na beograjskem pravniškem kongresu Z u g l i a in G o l i a, proti katerima gre pretežna težina vse polemike. Dasi je neomejeni dokaz s pričami le v posredni zvezi s tem načelom, mu je vendarle mogočna opora. Po Periću je to načelo negacija stalnega in nepremeljivega društvenega pravila (česar pa ni dokazal, zlasti ali velja tudi za novejšje pokrete), po katerem je vsaka oblast za svoje delo odgovorna. Očividno je, da Perić pri tem nima prave predstave o tem načelu, da ga marveč zamenjava s sodniško samovoljo. Ako bi si predočil, da je po § 368 Grpp. svobodno sodnikovo prepričanje skrbno upoštevanje podatkov in uspeha celokupne razprave in izvedenih dokazov z listinami, pričami, zvedenci itd. in da mora po § 514 podati sodnik o svojem prepričanju obračun v obrazložitvi, potem bi ta argument izostal. Bolj si je namreč svest tisti sodnik odgovornosti za svoje delo, ki pove, zakaj si je, ocenjujeva to in ono dokazilo, usvojil to prepričanje, kakor pa oni, ki kratko ugotovi, da govori predložena listina tako in tako. Svobodno sodniško prepričanje zato ni usvojitev fetišizma sodnika, tudi ni usvojitev naziranja, da je svobodno prepričanje neka prirodna, prirojena sodniška pravica, marveč je posledica večstoletnega boja nasproti vsem mogočim dokaznim pravilom in omejitvam. S tem seveda ni rečeno, da v bodočnosti tega sistema ne bo mogel nadomestiti noben drugi. V tem se vprav kaže zakonodavčeva moč, ki je uzakonil nekdan takšen sistem, kakor si ga želi pisec, potem pa v drugih deželah zopet nasprotni. Ni ga povzdignila do veljave avstro-nemška teorija, ta je morda le vplivala na zakonodavca. Prav tako, kakor označa pisec pobijano naziranje za »fiksno idejo«, je moči isto reči tudi o njegovem naziranju, saj na svetu ni nič absolutnega, kot pravi sam na drugem mestu.

Drugi važnejši očitek je ta, da se križa načelo svobodnega sodnikovega prepričanja z bistvom civilnega prava in da ustreza temu, ki je po večini ius dispositivum, le načelo formalne resnice. Temu nasproti je pripomniti, da tisto pravo, ki nalaga strankam, da si o pravnem poslu preskrbijo listino in dopušča o njih obstoju le listinski dokaz, baš v tej točki ni dispozitivno. Dispozitivnost se kaže v tem, da smejo stranke oblikovati svobodno vsebino pravnega posla, v procesu pa, da smejo po svoji volji navajati dokaze ali jih puščati v nemar (razpravna maksima). Dispozitivnosti pa ni, ako je stranka omejena v izbori dokazov. Dalje prezira Perić, da gre vprav modernejši pravni razvoj za tem, da se usvoji tudi v grajskem postopku v največji meri načelo materialne

resnice in da se dispozicija strank v sporu čim dalj bolj omejuje. Novejši zakoni so v tem pogledu naš sistem precej prekosili.

Najsi je nadalje tudi res, da se išče v civilnem procesu, ker je zavrgel inkvizicijsko načelo, formalna resnica, vendar ni tega vzeti tako, kakor da bi sodne odločbe sploh ne bile materialno resnične. Nasprotno, podlaga vseh sodnih odločb naj bo resnična! Le zato, ker je država izpustila iz rok vodstvo o zbiranju dokazov, ker si ni pridržala v pogledu listin in prič (izvzemši Sovjetsko Rusijo) tistega vpliva kakor v kazenskem pravosodstvu, se govori o formalni resnici. Zato pa civilna sodba tudi ni vsestransko obvezna. Stranka pa, ki je predlagala svedoke, vprav hoče, da se s pomočjo teh ugotovi pravno stanje, ako bi se odrekla materialni resnici, bi se nanje ne sklicevala, najsi je vedela tudi zanje. Ta sistem torej ni nemalo nasproten ureditvi, ki ga imenuje Perić buržujskega. Pa če bi bil, bi bilo to zanj pri današnji miselnosti le priporočilo.

Iz tega pa izhaja, da problem dokazovanja s pričami ni ideološke narave, da je gledati nanj zgolj iz dejanskih vidikov: iz vidika njegove potrebnosti in njegove nevarnosti. Potrebnosti ni moči niti tam zanikati, ker imamo o pravnem poslu listino, pa ta ne daje — in to po večini — zadostne podlage za izsleditev pravne volje. S tem se izključuje samovoljna razlaga, ki se je sicer Perić tako brani. Kar se tiče nevarnosti, ni dosleden, kdor priče pri grajskih pravnih poslih odklanja, pri trgovskih jih pa dopušča. Podobne nevarnosti kakor izpovedbe prič skrivajo tudi listine. Vsakdanje življenje kaže, kako nasedajo tudi resni ljudje najrazličnejšim vabam in podpisujejo na slepo listine, ki so jim ali nerazumljive ali pa vsebujejo kaj drugega kakor dogovorjeno. In to po največ prav v trgovskih poslih. Nevarnost listine je podana zlasti tudi glede t. zv. stalnih klavzul, ki jih obsejajo, dasi se o njih sploh ni razpravljalo. Ali pisec ne čuti, da je v takih primerih usvojitve načela rizika, po katerem naj gubi šibkejši del, v nasprotju s poudarjanjem krščanskih načel z njegove strani? Doslednejši je tisti sistem, ki zahteva za veljavnost pravnega posla pismeno obliko ali pa je ne zahteva kakor za sklenitev tako tudi za dokaz o njem ne. Neumljivo pa je, zakaj se upirajo vprav krogi, ki priznavajo le listinski dokaz, dotični pravni instituciji, ki ji je poverjeno sestavljanje listin, namreč javnemu beležništvu. Seveda nas tudi sistem dokazovanja s pričami ne oprasča, da se ne bi zavedali, da ima nesumljiva listina o neki točno izraženi vsebini vendarle veliko prednost pred pričami, torej ne narobe, kakor trdi Perić, da ji pa daje to veljavo vprav pravilno pojmovano in uporabljano načelo svobodnega sodniškega prepričanja.

Dr. Rudolf Sajovic.

Pavićević M. Mićun: Crnogorsko pravosudje i pravno shvaćanje u anegdotama. Uz studije dr. Živojina M. Perića i dr. Metoda Dolenca. Zagreb. Themis. 1933. Str. 202. Din 40.—

Crnogorski pesnik in pisatelj Pavićević je med najplodovitejšimi jugoslovanskimi sploh. številne so zbirke njegovih epskih pesnitev, v katerih posnema tako po vsebini — dasi z motivi iz najnovejše dobe — kakor po obliki in posebno še po jeziku stare srbske narodne pesmi. Poleg pripovednih pesmi in drugih spisov pa je izdal doslej že dvanajst zbirk zgodbic in anekdot pod naslovom »Crnogorci u pričama i anegdotama«, šest takih zbirk ima pa poleg drugih spisov še pripravljenih

v rokopisu. Med tem bogatim folklorističnim gradivom je objavljenega tudi nekaj, kar osvetljuje pravne razmere med Črnogorci. Povsem takšno gradivo pa prinaša naznanjena zbirka.

Vsebina teh 212, po večini krajših, sem pa tam tudi daljših zgodbic pa se nanaša na državo in njenega vladarja, seveda črnogorskega, in opisuje značilne dogodke, ki osvetljujejo državno upravo. Iz vsebine se zazna posebna ureditev državljskega prava, dosti jih je, ki osvetljujejo, kako so delili ljudstvu pravico sodniki, pa naj si državni najsi ljudski, ali pa, kako si jo je delal narod sam. Časovno je največ dogodkov iz predpretekle dobe, nemalo je med njimi tudi zelo starih, drugi so iz časa, ki je komaj minil. S čudovito plastičnim jezikom, ki je lasten Pavičeviću, in s par vrsticami je v teh zgodbicah podano naziranje, ki si ga je ustvaril Črnogorec o društvenem življenju in njega zunanji ureditvi. Iz teh vrstic spoznamo življenje, kakor se je odigravalo še do nedavnega med skalnatimi gorami Črne gore, iz vsake zgodbice diha pravno naziranje tega junaškega in pravico nad vse ljubečega, patrijarhalnega naroda. Nele pravnega zgodovinarja, vsakega pravnika, ki hoče spoznati razmere, kakršne so bile do pred kratkim v tem delu naše domovine, morajo zanimati te anekdote, poučile ga bodo o marsičem bolje kakor kakšne razprave. Svojevrsten, deloma krajinski jezik, pa kratki in jedrnat slog ne bosta delala preveč težav. Bolj kot to utegne ovirati pri čitanju neznanje pravne ureditve nekdanje črnogorske vladavine. Ta nedostatek pa bo izločilo čitanje dveh razprav, ki sta natisnjeni v knjigi pred zgodbicami. Perićeva se tiče sploh pisateljevih zbirk o Črnogorcih in podaja sodbo o znanstveni vrednosti zbranega folklorističnega gradiva, Dolenceva pa pouči čitatelja do dobra o črnogorski pravni ureditvi. Iz te razprave spozna čitatelj takoj, kam priobčena anekdota meri, po Dolencevih pojasnilih bo vsak utegnil takoj dotično zgodbico oceniti in jo, kar je bila njegova prvobitna namera, vrednotiti tudi glede na slovensko običajno pravo. Ni pretirano, ako rečemo, da je zbirka s tema razpravama, ki jo ocenjujeta, mnogo pridobila, saj sta obe ključ k pravilnemu razumevanju zbranih zgodbic. Te same pa so dragocen prinos k črnogorski pravni zgodovini. Potrebno je, da tudi naši čitatelji posvetje nekaj pozornosti temu delu našega naroda, ki je našel v tej zbirki najbolje zrcalo.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Dolenc Metod: Spomini na Bratislavo izza slovanskega pravnika kongresa. Življenje in Svet, 1934, str. 134—137, 157—159, 182—184.

Dr. Murko Vladimir: Pot h gospodarski obnovi. Ljubljana, 1934, str. 16.

Maklecov Aleksander: Kriterijum opasnosti izvršioaca u savremenom krivičnom pravu. Posebni odtisek iz Arhiva za pravne i društvene nauke. 1934. Str. 15.

Dr. Pržić I.: Državno i medjunarodno pravo. Posebni odtisek iz Arhiva za pravne i društvene nauke. 1934. Str. 24.

Dr. Marković Božidar: O metodi u privatnom pravu. Posebni odtisek iz Arhiva za pravne i društvene nauke. 1934. Str. 23.

Jovanović Stojan: Uprošćenje sudskog poslovanja. Posebni odtisek iz Pravosudja. 1934. Str. 4.

Pavičević Mićun: Narodne igre u Crnoj Gori. Posebni odtisek iz Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena. Zagreb, 1934. Str. 91—118.

Pavićević Mićun: Ognjenim stazama. Hercegnovi, Knjižara Jov. Sekulovića, 1933, str. 32.

Staub's Kommentar zum Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch, Ausgabe für Österreich. 3. in 4. snopič, čl. 12—28. Str. 129—256. Dunaj, Manz. 1934. Cena za snopič š 3.60.

Gregorka Miroslav: Jezikovno vprašanje v mednarodni konvenciji o prevozu robe na železnicah (M. K. R.) Saobračajni pregled 1933. Str. 476—480.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv, XLV, št. 1: Maklecov A.: Kriterijum opasnosti izvršioaca u savremenom krivičnom pravu. Mirković M.: Izgradnja seljačkog poseda o Nemačkoj. Pržić I.: Državno i medjunarodno pravo. Mirković Dj.: Pravna priroda trgovačkih društava. Bartoš M.: Bračna pravila pojedinih crkava. — Arhiv, XLV, št. 2: Arandjelović D.: Reforma poslovne sposobnosti udate žene po francuskom i našem gradjanskom zakoniku. Marković B.: O metodi u privatnom pravu. Ćirković S.: Jedan pravni pogled na krizu Društva naroda. Petković I.: O zastarevanju prava na podizanje tužbe po čl. 89 od. II. Zak. o štampi. Vladislavljević M.: Rudolf Smend i pravo kao socialna dinamična vrednost. Kukuljac M.: Nadležnost za sastav izbrnog suda pri doobi zadružne imovine. Pržić I.: Prva katedra za mir na pravnom fakultetu. Sterkačev G.: Opterećenje samoupravnim dažbinama u Kraljevini Jugoslaviji u 1932 god. — Branič, št. 1.: Blagojević V.: Branič u dvadesetdruoj godini izlaženja. Vasiljević T.: O jeziku u sudskim odlukama. Amar L.: O jeziku u jugoslovenskom zakoniku o Grpp. — Branič, št. 2.: Ribar I.: Naša staleška svest. Jovanović S.: Za izmenu §§ 333 i 334 Kz. Knežević D.: Menični i čekovni trasant. Plakalović B.: Teškoće oko prelaza sa starog na novi parnični postupak. Lazarević A.: Poravnanja po novom Grpp. Vuković M.: Upis trgovačke firme u zemljišnu knjigu. Mišić D.: Postupak po tužbama zbog smetanja poseda. (državine, §§ 548—554 Grpp.). Gajić N.: O kauciji prilikom javnih prodaja. Mjesečnik 1933, št. 11—12: Maurović I.: Nekoliko napomena k II. osnovi čehoslovaškog općega gradjanskoga zakonika. Vragović A.: Pravo bivših sudaca na vršenje odvetništva i na vježbu kod odvetnika. Jančiković T.: Dr. Ivo Pilar kao pravnik. Devčić M.: Ponavljanje Kp. Rudžić M.: Utjecaj prinudnoga poravnanja van stečaja na parnice. Smodić F.: Socializam i kapitalizam, stav države i crkve. Kun I.: Pomoćno osoblje po zakonu o radnjama. Brkić M.: Gradjanska odgovornost vlasnika broda za djela zapovjednika i momčadi broda po Codice di commercio. P.: Ima li razlučni vjerovnik u postupku prinudnoga poravnanja pravna isplatu kvote za čitavu svoju tražbinu, ako je podjedno osobni vjerovnik u poravnanju. — Mjesečnik 1934, št. 1.: Politeo I.: O bivšim sucima kao odvetnicima i odvetničkim pripravnicima. Belić M.: Sloboda sudačkog uvjerenja po Codexu juris canonici. Žilić F.: Dali je prisvojenje divljači iz tudjega lovišta kažnjivo po Kz. Devčić M.: Ponavljanje Kp. Lederer M.: Sudska nadležnost kod obročnih poslova. Š. I.: Da li je uredba o zaštiti zemljoradnika od 23. XI. 1933 contra legem i kao takova za sudove u primjeni neobvezatna. Hribar M.: Nenadležnost upravnih sudova u sporovima po zak. o nužnim prolazima. Polak M.: O granicama zaštite zemljoradnika. — Mjesečnik, št. 2.: Milobar F. Rooseveltov veliki eksperimenat. Manzoni I.: O učešću laičkoga elementa u

krivičnom pravosudju. šantek M.: Pravni lijekovi protiv rješenja suda, donesenoga po novom grpp., pogriješno u obliku presude umjesto u obliku zaključka i obratno. Muha M.: Potpuna ili djelomična kontumacija u mandatnom mjeničnom i porabnom postupku, ako jedna ili druga stranka izostane od prvoga ročišta, određenega za usmenu spornu raspravu? Steinmetz F.: Protestantsko bračno pravo u Bosni i Hercegovini. Bulić F.: Da li optuženik nakon meritornoga oslobodjenja po prvostepenom sudu smije, da bude zadržan u istražnom zatvoru do rješenja izjavljene revizije? Tumačenje § 339, od 2 Kp. — **Policija, št. 1—2:** Pavlović M.: Dečja samoubistva. Mitić P.: Povodom stupanja na snagu novog Grpp. u odnosu na § 375 a srp. k. z. Kecojević S.: Uloga policije po novom Kp. Ocokoljić N.: Opštinski budžet po zak. od 14. III. 1933. Frantlović B.: Nadzor nad opštinskom samoupravom zadržavanjem od izvršenja odluka opštinskog odbora. Stavrić M.: Posebni delovi opština. Nikolić L.: Primena zakonskih propisa u pasivnim krajevima i moć plaćanja osudjenih na novčanu kaznu. Čosić F.: Još reč — dve o izuzetnom pritvoru iz tač. 3 § 380 Kp. u postupku kod sreskog suda. Grujić T.: Može li poverilac sudskim rešenjem odobreno obezbedjenje zadržati za neodređeno vreme. Stanković N.: Za potpunu primenu § 27 i 28 zak. o izvršivanju kazne lišenja slobode od strane polic. izvršnih vlasti. — **Policija, št. 3—4:** Goršić F.: Oko smetanja poseda (državine) pričinjenog ukidanjem vode, prekidanjem električne struje itd. Blagojević V.: Mirovanje postupka. Andjelković M.: Nešto o primeni § 389 Kz. na odgovorna sveštena lica. Kecojević S.: Uloga policije po novom Kp. Nikolić M.: Nadležnost policijskih vlasti u pripremnom postupku po zakonu o sud. Kp. Jovanović R.: § 471 srp. Grpp. i novo jugoslovensko procesno pravo. Frantlović B.: Pravna sredstva protiv odluka opštinskih organa. Stokić L.: Da li treba dozvoliti legalni pobačaj? — **Pravosudje, št. 1:** Subotić D.: Neznanje i nepravilno shvatanje zakona. Čulinović F.: O rehabilitaciji osudjenika. Žganec V.: Da li je protivužba po § 51 Kp. vezana na tromesečni rok? Smaić N.: Disciplinjskim putem otpušteni sudije ne mogu biti branioci okrivljenih. Muha M.: Kako da se shvati naredjenje § 569 rečenica 1 Grpp? Blagojević V.: Značaj i razumevanje § 357 Jugoslovenskog Grpp. Matijević I.: Postupak u sporovima iz porabnih ugovora. Jelić R.: Slobodno sudijsko uvjerenje u građanskim parnicama. Vinogradov M.: Praktična primena zakona o izvršenju i obezbedjenju. Jovanović S.: Uprošćenje sudskog poslovanja. Vuković M.: Čehoslovački zakon o kartelima i privatnim monopolima. — **Pravosudje, št. 2:** Savković J.: Naš novi Grpp. na području Apelacionoga suda u Novom Sadu. Matijević I.: Postupak u sporovima iz porabnih ugovora. Hribar M.: Zakon o nužnim prolazima. Tanasijević D.: Raspored rada, jednoobraznost i ekonomija Grpp. Živković R.: Odredjivanje nadležnosti suda na osnovu procene spornog predmeta od strane tužioca. Savić V.: Centralna zemljišna knjiga železnica i javnih kanala. Steimetz I.: Opet o realnom sticaju. Čulinović F.: Optužnica u štamparskim stvarima. Branković S.: Naknada moralne štete. Paradžanin M.: Sudski Kp. u praksi kod sreskih sudova. Lasić P.: Suprotnosti kod primene § 53 Kp. Nedeljković N.: Presuda po zastarelosti privatne tužbe. Timoškina V.: Upotreba pravnog leka s obzirom na propis st. 3 § 33 Kp. Savić T.: Opozivanje predloga oštećenikova od gonjenja § 89 Kz. Jovanović S.: Predlog za povećanje kredita za troškove Kp.

Razne vesti.

XLIV. redna glavna skupščina društva »Pravnika« se je vršila dne 27. januarja 1934 v ljubljanski pravosodni palači. Predsednik dr. Metod Dolenc je v svojem otvoritvenem govoru pozdravil vse navzoče, zlasti pa zunanje odbornike: častnega člana dr. Hrašovca iz Celja, dr. Janciča iz Maribora in Kudra iz Novega mesta. Poudarjal je, da naše društvo proslavlja 45 letnico svojega obstoja, ker se je baš 28. januarja 1889 vršila prva glavna skupščina. Za tem je predsednik orisal delovanje društva v preteklem poslovnem letu in se je tudi spominjal umrlih članov, ki so v preteklem letu zapustili naše vrste, in sicer: dr. Furlan Anton, sodnik kasacijskega sodišča v pokoju v Novem mestu, dr. Pirc Maks, advokat v Ljubljani, Kobe Viktor, sodnik okrožnega sodišča v Novem mestu, dr. Tomšič Rihard, starešina sreskega sodišča v Črnomlju, Romold Ivan, starešina sreskega sodišča v Slovenjgradcu, Tavželj Ivan, sodnik v Sv. Lenartu, dr. Lemež Urban, advokat v Slovenski Bistrici, Tavzes Fran, javni notar v Kranju, dr. Božič Anton, advokat v Celju in dr. Mulej Anton, advokat v Mariboru; pri tem je predsednik zlasti naglasil zasluge pokojnega dr. Pirca Maksa, kot bivšega odbornika in urednika »Slovenskega Pravnika«.

Občni zbor je nato prešel na drugo točko dnevnega reda, to je anketo o zakonu o prekrških. Predsednik je poročal o poteku in uspehu te ankete, ter je podal sledeče poročilo:

»Odbor društva 'Pravnika' je sklenil na svoji seji 3. decembra 1932, da otvori anketo slovenskih pravnikov o vprašanju »Kako naj se uredi zakon o prekrških za Kraljevino Jugoslavijo«. Koncem decembra 1932 so bile razposlane anketne pole na okroglo petdeset slovenskih pravnikov. Vprašanja, ki so bila stavljena, so se glasila:

I. Ali je sedanje stanje zakonodaje na podlagi zakona o začasnem podaljšanju vejavnosti zakonitih predpisov o kaznovanju prekrškov z dne 31. decembra 1931 zadovoljivo? Če ni, kateri so največji nedostatki? II. Kaj naj bo v smislu projektiranega enotnega zakona o prekrških — »prekršek«? III. Kakšne sankcije naj se ustanove za prekrške? IV. Katerim oblastvom naj bo sodstvo za prekrške poverjeno? V. Kako naj se zenačijo doslejšnje pravne norme o najnižjih vrstah deliktov — iz raznih stranskih zakonov?

Na ta vprašanja je odgovorilo 22 gospodov: dr. Bajič Stojan, sodnik v Ljubljani; Barle Gustav, državni tožilec v Novem mestu; Bežek Božidar, dvorni svetnik v pok. v Ljubljani; dr. Dolenc Metod, univer. profesor v Ljubljani; dr. Eberl Erik, apelacijski sodnik v Ljubljani; dr. Boris Furlan, privatni docent in odvetnik v Ljubljani; dr. Goršič Fran, inspektor v min. notr. stvari v Beogradu; Goslar Branko, sodnik v Ljubljani; dr. Grasselli Mirko, višji državni tožilec v Ljubljani; dr. Juhart Albin, namestnik državnega tožilca v Celju; dr. Jurkovič Joso, izr. univer. profesor v Ljubljani; Keršič Peter, predsednik okrožnega sodišča v Ljubljani; dr. Lučovnik Hinko, namestnik državnega tožilca v Ljubljani; Maklecov Aleksander, univer. profesor v Ljubljani; dr. Munda Avgust, namest. viš. drž. tožilca v Ljubljani; dr. Ogrin Franc, sreski načelnik v Kranju; dr. Pajnič Edvard, apel. sodnik v p. v Ljubljani; dr. Pirkmajer Otmar, pomočnik bana v Ljubljani; dr. Požar Joško, državni tožilec v Celju; dr. Sajovic Rudolf, apelac. sodnik v Ljubljani; dr. Šnuderl Makso, odvetnik v

Mariboru in dr. Žiher Fran, predsednik okrožnega sodišča v Mariboru. Ankete se je torej udeležilo malone polovica zaprošenih pravnikov, kar kaže dokaj živahno zanimanje za predmet ankete posebej, za problem kaznovanja prekrškov pa vobče.

Da pride do enotnosti resolucije, ki naj se pač ozira na posamezna oddana mnenja, a naj predstavlja mišljenje občnega zbora društva »Pravnika« kaže, da se povzamejo samo glavne misli velike večine oddanih mnenj, dočim naj se male razlike ne upoštevajo. Oddvojena mišljenja večje važnosti naj se omenijo v dodatnem pojasnilu k resoluciji:

Na svoji seji dne 8. januarja 1934 je sklenil odbor 'Pravnika' v baš označenem smislu predlagati občnemu zboru sprejem sledeče resolucije:

»I. Društvo 'Pravnik' ugotavlja po svojih na društvenem občnem zboru dne 28. januarja 1934 zbranih članih sledeče:

Po zakonu o začasnem podaljšanju veljavnosti zakonitih predpisov o kaznovanju prekrškov z dne 31. decembra 1931 je nastalo zelo nevršečno stanje: a) ker se je pridržala neenakost in neenotnost zakonitih predpisov o prekrških tako glede materialnega, kakor tudi procesualnega prava, kar moti ljudsko zavest, zlasti ko se pri prekrških pravni instituti pogojne obsodbe in vzgojnih sredstev za mlajše maloletnike ne morejo uporabljati, za starejše maloletnike in odrasle osebe pa pač; b) ker so kriteriji, kateri dejanski stani so še ostali prekrški, kateri pa prešli v prestopke, nejasni, nepregledni in zato težko uporabljivi; c) ker je koneksiteta med prekrški in drugimi težje kvalificiranimi zločini izključena.

II. Izdajo edinstvenega, modernega zakona o kaznovanju prekrškov je treba šteti za eno izmed najnujnejših zakonodavnih del na polju pravosodstva. Takšen zakon glede kaznovanja prekrškov imej svoj občni del, ki naj se naslanja v glavnem na moderne pridobitve občnega Kz., pa tudi svoj posebni del tistih prekrškov, ki naj se kaznujejo po tem posebnem zakonu. Ni da bi bilo v občnem delu treba dati definicijo pojma prekrška, ampak vodilna misel za kvalifikacijo nekega dejanja kot prekršek bodi, da so prekrški v materialnopravnem pogledu dejanja, ki a) pomenjajo samo abstraktno ogroževanje pravnih dobrin ali pa b) konkretno oškodovanje pravnih dobrin, ako le-te za vzdrževanje pravnega reda niso znatnega pomena. Formalni kriterij višine kazni naj bo spremljajoča posledica materialnopravne opredelitve bistva prekrškov. Blanketna oblika ni izključena, zahteva pa posebno previdno stilizacijo.

III. Sankcije za prekrške naj bi bile: a) za najhujše primere ukor; b) pretežno: denarna kazen; c) izjemoma zapor za najtežje prekrške, zlasti v povratku.

Od očevalnih sredstev naj pride v poštev samo izgon v občino pristojnosti, prepoved obiskovanja krčem in pa zaščitni nadzor. Vzgojna sredstva za mlajše maloletnike naj bodo prilagojena onim iz kazenskega zakonika.

IV. Sodstvo za prekrške bodi prepuščeno upravnim oblastvom.

V. Zenačenje doslejšnjih pravnih norm o najnižjih vrstah zločinov iz raznih stranskih zakonov naj se izvrši s splošno določbo, da veljajo določbe edinstvenega zakona o kaznovanju prekrškov tudi za delikte iz stranskih, zlasti upravnopravnih, a ti delikti naj se izrečno kot taki citirajo v prehodnih določbah.

VI. Ta resolucija naj se predloži z dodatnimi pojasnili vred ministrstvu za pravosodje in za notranje stvari, dalje pa tudi bratskim osrednjim društvom hrvatskih in srbskih pravnikov.«

Dodatna pojasnila:

K t. III. Za to, da se določajo kazni redno samo v denarju, so bila mnenja: Bežek, Eberl, Furlan, Grasselli, Maklecov, Munda, Sajovic.

K t. IV. Za to, da se poveri sodstvo o prekrških v prvi in v višji instanci sodiščem, so glasovali: Bežek, Dolenc, Maklecov in Ogrin; mnenje Furlan govori za to, da bi se vršilo sodstvo v prvi instanci pri upravnih oblastvih, v drugi pa pri sodiščih. Mnenje Maklecov se zavzema zlasti za to, da ostani pristojnost glede prekrškov mlajših maloletnikov pri varuškem sodišču. Ostala anketna mnenja (17) so za kompetenco upravnih oblastev.

O tem poročilu je otvoril podpredsednik dr. S a j o v i c (ki je med tem prevzel predsedstvo občnega zbora) debato, ki je bila zelo živahna in katere so se zlasti udeležili dr. Škerlj, dr. Dolenc, dr. Žirovnik, dr. Jančič in dr. Furlan. V debati so se zlasti delila mnenja glede kompetence sodstva v pogledu prekrškov in se poudarjali razlogi za kompetenco sodnih, odnosno upravnih oblastev. Resolucija je bila nato sklenjena soglasno, razven v točki IV. Za to točko so od navzočih članov glasovali vsi razen 10 članov, ki so zlasti poudarjali, da bi bilo treba upoštevati ta vidik, da so nekateri prekrški taki, da spadajo pred sodišča, drugi prekrški pa taki, ki po svoji materiji spadajo pred upravna oblastva. Trije člani so glasovali proti uporabi očuvalnih odredb.

Nato je podal društveni tajnik dr. Lučovnik naslednje tajniško poročilo:

»Na zadnjem našem občnem zboru se je vsestransko poudarjala potreba, da se število našega članstva pomnoži in zlasti, da se pritegnejo v naš krog naši mladi pravniki — absolventi univerze. Odbor je skušal to tudi na razne načine doseči, zlasti, da je nudil neplačanim pripravnikom »Slovenski Pravnik« za polovično naročnino. Vendar uspeh te akcije žal ni bil zadovoljiv. Ako se upošteva dejstvo, da letno absolvirava veliko število naših dijakov juridično fakulteto in stopa v praktične poklice, je prirastek članstva našega društva naravnost minimalen in tako moramo žal ugotoviti, da število članstva od lanskega leta ni narastlo, temveč se giblje v isti višini kakor leta 1932. Pristopilo je sicer nekaj novih članov, nekaj jih je izstopilo, 10 članov, katere je že omenjal g. predsednik, pa je iz naših vrst pobrala smrt. Pri tem je treba tudi upoštevati, da sorazmerno precejšnje število članov ne plačuje v redu članarine in da so nekateri z njo v zaostanku celo že več let in so torej samo še formalno vpisani kot člani. Naše društvo je tudi v preteklem letu stavilo na razpolago posebno denarno nagrado za dijake o priliki podeljevanja svetosavskih nagrad, vendar je ta nagrada letos ostala neizčrpana, ker se glasom sporočila dekanata juridične fakultete v Ljubljani žal nihče ni udeležil s tozadevnim tematom.

Društveno življenje je bilo zlasti v pretekli poslovni dobi zelo živahno in agilno. — Ena izmed najvažnejših nalog našega društva je bilo lansko leto sodelovanje pri pripravah in organizaciji kongresa pravnikov slovanskih držav v Bratislavi, ki se je vršil meseca septembra lanskega leta. Naše društvo je pri tem odlično sodelovalo v zvezi z ostalimi pravniškimi organizacijami v naši državi in je bilo stalno v stikih s pripravljalnim kongresnim odborom v Bratislavi. Temeljno podlago za

izvedbo programa tega kongresa je tvoril že sestanek večine naših odbor-
nikov in drugih uglednih pravnikov meseca maja lanskega leta, ko je
Ljubljano posetil generalni tajnik dr. Bařinka iz Bratislave. Po večurni
debaty in razgovoru z dr. Bařinko so se že takrat postavili načrti za
kongres v Bratislavi, ki je postal prava manifestacija slovanske pravniške
misli in ki je dosegel vseskozi nepričakovano znanstveno višino. Kritika
tega kongresa je bila v vseh resnih inozemskih in domačih listih nad vse
laskava. Kot zastopniki našega društva so se udeležili kongresa predsed-
nik, podpredsednik in tajnik in kot referenti so nastopili gg. prof. dr. Me-
tod Dolenc in dr. Stanko Lapajne, ter podban dr. Pirkmajer, kojih referati
so bili tudi natisnjeni kot priloga našemu glasilu. Naše društvo se je
udeležilo s svojimi publikacijami tudi razstave slovanskih pravniških
časopisov in knjig, ki je bila prirejena ob priliki kongresa v Bratislavi
in tako je tudi naša pravna literatura prvič javno nastopila na mednarod-
nem pozorišču. Posebno počeščenje pa je zadobilo društvo, ko je bil naš
predsednik dr. Dolenc z vso slovesnostjo promoviran na bratislavski
univerzi za častnega doktorja, za kar naj mu bodo ponovno tudi s tega
mesta izrečene naše najiskrenejše čestitke. Ideja kongresa pravnikov
slovanskih držav je oživotvorjena in je postala realna, ter je naše društvo
naprej v stikih z ostalimi organizacijami v svrhu priprav za bodoči
kongres pravnikov slovanskih držav v Varšavi, ki se bo vršil leta 1936
in naša dolžnost je, da že sedaj pričnemo s podrobnim delom in agitacijo
za ta kongres.

Na drugi strani pa je tudi naše društvo že na delu pri organizaciji
prihodnjega kongresa jugoslovanskih pravnikov, ki se bo vršil meseca
septembra t. l. v Zagrebu. Na našo inicijativo se je v preteklem mesecu
sestal stalni odbor kongresa jugoslovanskih pravnikov v Zagrebu na
plenarno sejo, kjer so se na podlagi raznih predlogov in po vsestranski
debaty določili referati in je naše društvo tudi že predlagalo referente
za posamezna temata. Kot vodilno načelo se je osvojilo na naš predlog,
da naj se na kongresu predvsem razpravljajo gospodarska vprašanja in
pričakovati je, da bo ta odlični zbor doprinesel v teh težkih časih, v
katerih živimo, razjasnitve važnih vprašanj iz ekonomske sfere in s tem
tudi inicijativne smernice za zakonodajo.

Kar se tiče znanstvenega udejstvovanja v našem društvu, je pred-
vsem omeniti anketo, ki jo je pokrenil odbor glede kaznovanja tako-
zvanih prekrškov in o čemer je že poročal g. predsednik. Predavanje je
bilo v preteklem letu 8, in sicer so predavali: prof. dr. Ludvik Böhml: »O
socialističnih doktrinah in revizionizmu o priliki smrti Edvarda Bern-
steina«, univ. prof. dr. Metod Dolenc: »O pregledu in praktičnem pomenu
kaznivih dejanj iz ekonomske sfere«, namest. viš. drž. tožilca dr. Avgust
Munda: »O kazensko pravnih vprašanjih v jugoslovanskem amnestij-
skem pravu«, sodnik apelacijskega sodišča v pok. dr. Edvard Pajnič: »O
praksi sreskih sodišč po novem grajanskem postopku«, sodnik sreskega
sodišča dr. Stojan Bajič: »O mednarodni konferenci dela v Ženevi«, univ.
prof. dr. Aleksander Bilimović: »O načrtnem gospodarstvu«, univ. prof.
dr. Alfred Šerko: »O travmatični nevrozi«, univ. prof. dr. Metod Dolenc:
»O narodno-socialističnem kazenskem pravu v Nemčiji in o reviziji našega
kazenskega zakonika«. Na programu je v letošnji sezoni še nekaj preda-
vanj. Obisk predavanj je bil zadovoljiv.

Naše glasilo »Slovenski Pravnik« je brez dvoma obdržalo svojo dosedanjo znanstveno višino, pri čemer gre prva zasluga našemu odličnemu uredniku dr. Sajovicu in seveda tudi piscem posameznih člankov, izmed katerih so bili zlasti pomembni za prakso oni, ki obravnavajo naj-novejšo zakonodajo. Pri tem mi je omeniti, da je izšla poleg že omenjenih kongresnih referatov kot posebna priloga »Slovenskega Pravnika« večja razprava dr. Pajnič-a-dr. Munde: »Sistematični pregled pritožb o sodnem kazenskem postopniku«, ki je v praksi naletela na nadvse zadovoljivo pohvalo in uvaževanje. To delo nam je bilo omogočeno izdati z znatno podporo advokatske komore v Ljubljani, za kar naj ji bo ponovno tudi s tega mesta izrečena naša iskrena zahvala. Odbor je tudi sklenil, da bo izdal vsako leto »Slovenskemu Pravniku« tudi originalne platnice v svrhu vezave. Z izdajanjem »Slovenskega Pravnika« so združeni veliki stroški in smo razven podpore v znesku 9000 Din, ki smo jo tudi lansko leto-prejeli od ministrstva pravde, navezani izključno samo na članarino. Zato je dolžnost članov, da članarino v redu plačujejo in sem mnenja, da naj se oni, ki so že več let v zaostanku s članarino, črtajo kot člani.

Beograjski pravniški časopis »Pravosudje«, ki je našel tudi med slovenskimi pravniki zadovoljiv odmev, je v tovariškem razmerju z našim glasilom in se medsebojno le izpopolnjujeta; pričakovati je, da bo isto stanje nastopilo tudi z na novo se snujočim časopisom »Pravo« v Beogradu.

Naše društvo sodeluje po treh zastopnikih v oživljenem vseučiliškem odseku in je pristopilo kot član k »Društvu prijateljev pravne fakultete v Ljubljani« in s tem tudi podprlo akcijo naše pravne fakultete pri razpečavanju njenih publikacij.

Dne 11. junija lanskega leta se je vršil tradicionalni pravniški izlet na Celjsko kočo in v Celje, kjer smo se v tovariškem razpoloženju po daljšem času sešli tovariši iz ljubljanskega in celjskega, pa tudi iz mariborskega okrožja. Žal je bilo vreme v Ljubljani pri odhodu vlaka tako skrajno neugodno, da se mnogo ljubljanskih tovarišev izleta ni udeležilo, vendar je bila kljub temu udeležba številna in le prehitro je prišlo slovo v Celju.

Kakor sem že lansko leto poročal glede oživotvorjenja »Advokatskega Vestnika« kot posebne stalne priloge »Slovenskega Pravnika«, tudi v preteklem letu stvar ni napredovala kljub naši zadevni pripravljenosti.

Odbor je imel v preteklem poslovnem letu 8 sej, na katerih so se reševali tekoči posli.

Za bodoče poslovno leto želim v prvi vrsti, da se število članstva v čim večji meri pomnoži in da privabimo v svoj krog zlasti naš pravniški naraščaj, od katerega je predvsem odvisen napredek našega društva.

Za tem poročilom tajnika, ki je bilo soglasno sprejeto, je podal blagajnik dr. Urban c sledeče poročilo:

Dohodki so znašali:

Članarina	Din 43.476.30
Prodaja knjig	» 1.218.—
Podpore	» 19.000.—
Iz kongresnega računa Dubrovnik	» 230.—

Din 63.924.30

Izdatki, so znašali:

Tiskarna	Din 39.192.75
Honorarji	» 16.082.—
Ekspedicija	» 1.585.—
Upravni stroški	» 3.001.76
Nakazilo juridični fakulteti	» 600.—
Vrnjene prenočnine iz Kongresnega računa Dubrovnik	» 200.—
Kongresni račun Dubrovnik, založeno za kongres jugoslovanskih pravnikov	» 8.710.—
Za črtan konto pri Poštni hranilnici na Dunaju — saldo	» 130.44
	<hr/>
	Din 69.501.95

Ta visoki primanjkljaj je deloma krit s še neporavnano članarino. Obenem predlaga blagajnik, da ostani društvena članarina v dosedanji višini.

Poročilo blagajnika je bilo soglasno sprejeto, nakar je preglednik dr. Žirovnik poročal, da je blagajniško stanje našel v redu in predlagal, da se podeli odboru absolutorij, blagajniku dr. Urbanu s pohvalo. Oba predloga sta bila sprejeta soglasno in je bilo tudi sklenjeno, da ostane članarina v dosedanji višini 60 Din na leto.

Nato je prešel občni zbor k volitvam. Na predlog dr. Munde je bil soglasno per acclamationem izvoljen za predsednika dosedanji predsednik dr. Dolenc in dosedanji odbor ter preglednika.

S tem je bil dnevni red izčrpan in je predsednik zaključil občni zbor.

Kronika društva »Pravnika«. V zadnjem času so predavali v društvu »Pravniku« sledeči gospodje: dr. Aleksander Bilimovič: »O načrt-nem gospodarstvu«, dr. Alfred Šerko: »O travmatični nevrozi«, dr. Metod Dolenc: »O narodnem socijalističnem kazenskem pravu v Nemčiji in o reviziji našega kazenskega zakonika«, dr. Franc Skaberne: »O hišnih (rodbinskih) zadrugah v Jugoslaviji«, dr. Ludvik Böhm: »O geopolitiki in pravni znanosti« in dr. Josip Žontar: »Cerkev in ustavno življenje naših mest.«

Osebnosti. Izbrana sta bila: za inozemskega člana šafařikove učene družbe v Bratislavi, sekcija za duhovne vede, redni univ. prof. dr. Lapajne Stanko, za dopisnega člana srbske akademije v Beogradu univ. prof. dr. Spektorski Evgen. — Za sodnika upravnega sodišča v Celju je postavljen dr. Bavdek Jožef. Za sodne pristave so postavljeni: dr. Tratnik Vatroslav (Novo mesto), Jug Milan, dr. Dovgan Ivo (Ljubljana), Svetel Viktor (Laško), Peterca Franc (Kočevje). Premeščena sta sodna pristava dr. Pompe Leon k okrožnemu sodišču v Ljubljano in dr. Finžgar Alojz k sreskemu sodišču v Celju. — Postavljeni so: za banskega svetnika dravske banovine v Ljubljani Novak Stanko, za policijskega inspektorja Batagelj Anton, premeščen je kot politično-upravni sekretar k banski upravi v Ljubljani Žnidaršič Franc. — Odvetniško pisarno je otvoril Kocmur Ciril v Ormožu, v Ljubljano se je preselil dr. Česnik Ivo. — Upokojeni so bili: sodnik apelacijskega sodišča dr. Stuhec Anton, sodniki okrožnega sodišča Mladič Anton, dr. Peitler Fran, Kozina Jurij, Antloga Ja-

kob, Levičnik Valentin, prvi državni tožilec dr. Ogoreutz Robert in državni tožilec dr. Jančič Ivan. — Umrli so odvetnik dr. Sömen Ludvik, svetnik Rebek Anton in starešina sreskega sodišča dr. Kobernst.

Novi zakonski načrti. Tiska se načrt občnega državljskega zakonika, ki v kratkem izide. Obenem z besedilom zakonskega načrta izide tudi obrazložjenje k načrtu, ki ga je sestavil univ. prof. Živojin Perič. Univ. profesorju dr. Gregorju Kreku je poverjena naloga, da izdela uvodni zakon k temu zakonu. — Prav tako je izdelan že načrt zakona o prekrških. Ne obsega vseh prekrškov, ker so izločeni iz njega prekrški zoper poljsko, šumsko, lovsko in šolsko policijo, razen tega pa po večini tudi nekateri drugi prekrški kakor zoper društveno, zborovalno, gledališko, kinematografsko, požarno policijo in policijo nad javnimi prireditvami. O načrtu je zahtevalo sedaj ministrstvo oddajo mišljenj. — Nadalje je izgotovljen načrt pomorskega trgovskega zakona. O tem načrtu so oddala svoja mišljenja že pozvane institucije in uradi in je bil na podlagi teh mnenj zakonski načrt izpopolnjen. Pričakovati je, da bo ta načrt predložen v najkrajšem času Narodnemu predstavništvu. Obenem se nadaljuje intenzivno delo na načrtu pomorskega javnega zakona. — Pred kratkim je bil predložen Narodnemu predstavništvu predlog zakona o nepravdnem postopku. Ta načrt temelji deloma na avstrijskem zapuščinskem patentu iz leta 1854, deloma na srbskem zakonu iz leta 1872, imenovanem Pravila o postupanju u nespornim (vanparničnim) delima. Razlikuje se pa od obeh v tem, da skuša zajeti novi zakonski predlog po možnosti vse nepravdne posle, ki so urejeni sedaj s posebnimi predpisi, kakor n. pr. amortizacije, proglasitve za mrtvega, prekllice itd.

Juridičeski pregled prenehal izhajati. V zadnji številki zaključnega letnika 1933. bolgarskega pravnega časopisa »Juridičeski Progled« sporoča izdajatelj in lastnik, znani nestor bolgarskih pravnikov, univ. prof. Štefan Bobčev, da iz gmotnih neprilik preneha, izdajati nadalje svoj časopis. Trudil se je, da bi časopis omogočil še nadalje s tem, da bi se sestavila skupina pravnikov in profesorjev, ki bi zajamčila obstoj časopisu. Pogajanja pa žal niso uspela. Tako je moral z letošnjim letom prenehati najstarejši bolgarski pravni časopis (izhajal je od l. 1893), s katerim je bil »Slovenski Pravniki« vedno v ozki zvezi. Delimo tudi mi željo g. Bobčeva, da je letošnji neuspeh samo začasen in da se mu posreči skoro, da izda časopis na novo.

Mednarodni pravniški kongres organizira letos za mesec november kardinalska Kongregacija de Seminariis et studiorum Universitatis in Rimu. Povod je sedemstoletnica, odkar je izšla zbirka papeških dekretal Gregorja IX., Gregoriana (l. 1234), in so postali odslej papeževi zakoni glavni vir cerkvenega prava. Obenem se bo proslavila štirinajstoletnica izdaje Justinijanovega Kodeksa (izšel v novembru 529). Na kongresu se bodo torej obravnavala vprašanja iz cerkvenega in rimskega prava.

Naročnina za „Slovenski Pravnik“ znaša 60 dinarjev. Gg. naročnike prosimo, da zaostalo naročnino čimprej poravnajo; tudi uprava mora poravnati svoj dolg tiskarni. Poslužijo naj se v to priloženih položnic; kdor pošilja naročnino s pošt. ali čekov. nakaznico, naj jo naslovi na „Društvo »Pravnik« v Ljubljani“ (ne osebno na blagajnika), ker se pripisuje vsa naročnina čekovnemu računu pri poštni hranilnici. Tudi reklamacije naj se naslavljaajo tjakaj; upoštevajo se samo prvih 14 dni potem, ko je list izšel. Prav tam se dobe: Spomenica na drugi Kongres pravnika in letniki „Slovenskega Pravnika“ od l. 1909. naprej. Cena s poštnino vred za Spomenico o ljubljanskem Kongresu — 25 Din, za „Slovenski Pravnik“ letniki od 1923 do 1933 po 70 Din, ostali letniki po 36 Din. Posamezni snopiči (dvojne številke) po 12 Din.

Dr. E. Pajnič: Sreska kot kazenska sodišča po novem zakoniku o sodnem kazenskem postopanju — cena 15 Din.